

Research Paper

Local Community's Attitude towards Tourism Development (Case Study: Target Villages of Tourism in Marvdasht Sub-province)

Raana Shaykh-Baygloo^{*1} , Saeed Reza Akbarian Ronizi² , Nazanin Soleymani Heshmati³

¹ Associate Professor, Department of Geography, School of Economics, Management & Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran. (r_shaykh@shirazu.ac.ir)

² Associate Professor, Department of Geography, School of Economics, Management & Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran. (akbarian@shirazu.ac.ir)

³ MSc in Geography and Rural Planning, Department of Geography, School of Economics, Management & Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran. (heshmatinazanin03@gmail.com)

© The Author(s)

publisher: University of Mazandaran

10.22080/JTPD.2024.27347.3900

Keywords:

Tourism development, Tourism consequences, Rural residents' attitude, Local community support, Tourism target villages

Received:

May 25, 2024

Accepted:

July 22, 2024

Available online:

November 16, 2024

Abstract

Context and Purpose: In rural areas with favorable capacities and potentials in terms of tourism attractions, especially the target villages for tourism, tourism development can be a suitable option for social vitality and rural development; it can help, on the one hand, stabilize and maintain the population in rural areas, and on the other hand, preserve the socio-cultural identity in these areas. The support of the host community is one of the main prerequisites for rural tourism development.

Design/Methodology/Approach: The current research is practical in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of nature and method. The statistical population of the research was 18 years and older people living in the tourist target villages located in the Marvdasht sub-province, including Dashtak, Kondazi, and Jidarzar. The required data was collected by completing 350 questionnaires and the data analysis was done by conducting one-sample t-tests and multiple regression analysis using SPSS software.

Findings: The villagers' attitude towards the favorable economic, cultural, environmental, and infrastructural consequences of tourism, as well as the local community support for tourism development, is higher than the average level. Also, at the 95% confidence level, the combined effect of villagers' attitudes towards the economic, cultural, environmental, and infrastructural consequences of tourism on support for tourism development is significant, and it explains 72% of the variance of support for tourism development.

Conclusion: Some actions such as sharing the host community residents in the economic benefits of tourism, emphasizing the preservation of the cultural content of the local community, developing infrastructure in rural areas and providing the services needed by the host community and tourists, can play an effective role in strengthening the local community's support for tourism development.

Originality/Value: This research is one of the few studies that examines the effect of the economic, cultural, environmental, and infrastructural consequences of tourism on the local community's support for tourism in the target villages of tourism.

* Corresponding author: Raana Shaykh-Baygloo

Address: Department of Geography, School of Economics, Management & Social Sciences, Shiraz University, Shiraz, Iran.

Email: r_shaykh@shirazu.ac.ir

Tel: 07136134279

Extended Abstract

1. Introduction

With the spread of rural-urban migrations and the reduction of environmental conditions for agricultural activities, it is necessary to identify alternative capabilities for economic development in rural areas. Tourism development is a relatively new approach in rural development, which can help empower local people and develop human resources, diversify the economy and its growth, create job opportunities, and improve living standards. Since tourism development was considered a tool for economic stimulation of rural areas, this issue has always attracted the attention of researchers and planners in the field of tourism, and many studies have been conducted in this field. Paying attention to the role of the tourism industry in rural development is important because, in addition to the possibility of economic growth, with the proper use of natural and human resources, it is possible to promote the agricultural sector and produce local handicrafts. Besides, it is a step towards improving environmental conditions and protecting native cultural heritage and local customs in the harvest villages. Rural tourism can also facilitate the process of rural development by creating complementary activities in the agricultural sector, creating employment, and increasing the incomes of rural households.

In rural areas with favorable capacities and potentials in terms of tourism attractions, especially the target villages for tourism, tourism development can be a suitable option for social vitality and rural development. It can help, on the one hand, stabilize and maintain the population in rural areas and, on the other hand,

preserve the socio-cultural identity in these areas. The support of the host community is one of the main prerequisites for developing rural tourism, which is affected by various factors. Due to the importance of this issue, the present research has investigated the attitudes of the residents of the tourism target villages located in the Marvdasht sub-province, including Dashtak, Kondazi, and Jaidarzar, towards the consequences of tourism and also the residents' support for the development of tourism in these villages. In addition, the effect of the residents' attitudes towards the economic, cultural, environmental, and infrastructural consequences of tourism on supporting tourism development has been examined.

2. Research Methodology

The current research is practical in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of nature and method. The statistical population of this research was 18 years and older individuals living in the mentioned villages. The required data was collected by completing 350 questionnaires, which consisted of two parts, as follows: the first part included individuals' general characteristics, including age, gender, marital status, employment status, type of economic activity, education level, place of birth, and household size, and the second part was related to the main variables of the research, that is, the villagers' attitude towards the various consequences of tourism and support for the development of tourism. These variables were adapted from Papastathopoulos et al. (2020), Huang and Lee (2017), Muresan et al. (2016), and McCool and Martin (1994). The consequences of tourism were considered in the form of four dimensions, including economic consequences, cultural consequences, environmental

consequences, and infrastructural consequences. These dimensions were conceptualized with 12, 5, 5, and 4 variables (items), respectively. Support for tourism development was also introduced through 9 variables. All the mentioned items were presented in the form of a five-point Likert scale in the questionnaire. After completing the questionnaires, the Skewness and Kurtosis indices of the variables were calculated, and all of them were in the range of +1 and -1. In order to test the reliability of the questionnaire, Cronbach's alpha coefficient was calculated for each of the four dimensions of attitude towards the consequences of tourism, support for tourism development, and the entire questionnaire. This coefficient was acceptable in all cases (above 0.8), and the data were analyzed using a one-sample t-test and multiple regression analysis by applying SPSS software.

3. Research Findings

Based on the results of the one-sample t-test, the villagers' attitudes towards the positive economic, cultural, environmental, and infrastructural consequences of tourism, as well as the support of the local community for tourism development, is higher than the average level. The results of the regression analysis showed that at a 95% confidence level, the combined effect of the variables of the villagers' attitudes towards the economic, cultural, environmental, and infrastructural consequences of tourism on the support for tourism development is statistically significant, and these variables explain 72% of the variance of the support of tourism development. Examining the standard beta coefficients showed that the effect of attitude towards economic, cultural, and infrastructural consequences

on supporting tourism development is statistically significant and positive, while the effect of attitude towards environmental consequences is not significant. Standard beta coefficients for the effect of attitude towards economic, cultural, and infrastructural consequences are 0.294, 0.316, and 0.324, respectively, albeit there is no statistically significant difference between them.

4. Conclusion

Considering the positive effect of residents' attitudes towards the economic, cultural, and infrastructural consequences on supporting tourism development, it seems that some actions, such as sharing the host community residents in the economic benefits of tourism, the emphasis on the preservation of the local community's endogenous cultural values, the development of infrastructure in rural areas, and the provision of services needed by the host community and tourists can play an effective role in strengthening the local community's support for tourism development.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

All authors contributed to the conceptualization and writing of the article. They all approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

The authors appreciate all the scientific consultants in this paper.

علمی پژوهشی

نگرش جامعه محلی نسبت به توسعه گردشگری (مطالعه موردی: روستاهای هدف گردشگری شهرستان مرودشت)

رعنا شیخ بیگلو^۱ *، سعیدرضا اکبریان رونیزی^۲ ID، نازنین سلیمانی حشمتی^۳ ID

^۱ دانشیار، جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، بخش جغرافیا، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
(r_shaykh@shirazu.ac.ir)

^۲ دانشیار، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، بخش جغرافیا، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
(akbarian@shirazu.ac.ir)

^۳ دانش‌آموخته کارشناسی ارشد، جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، بخش جغرافیا، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (heshmatinazanin03@gmail.com)

©نویسندگان

ناشر: دانشگاه مازندران

10.22080/JTPD.2024.27347.3900

چکیده

زمینه و هدف: در نواحی روستایی دارای ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های مطلوب از نظر جاذبه‌های گردشگری به ویژه روستاهای هدف گردشگری، توسعه گردشگری می‌تواند گزینه‌ی مناسبی برای پویایی اجتماعی و توسعه‌ی روستایی باشد که به واسطه‌ی آن می‌توان از یک طرف به تثبیت و نگهداشت جمعیت در نواحی روستایی و از طرف دیگر، به حفظ هویت اجتماعی- فرهنگی در این نواحی کمک کرد. حمایت جامعه‌ی میزبان یکی از پیش‌شرط‌های اصلی برای توسعه‌ی گردشگری روستایی است. روش‌شناسی: تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی- تحلیلی است. جامعه‌ی آماری تحقیق، جمعیت ۱۸ ساله و بزرگتر ساکن در روستاهای هدف گردشگری شهرستان مرودشت شامل دشتک، کندازی و جیدرزار می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۳۵۰ نمونه برآورد گردید. شیوه نمونه‌گیری به صورت احتمالی طبقه‌بندی شده بوده و تحلیل داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری t تک‌نمونه‌ای، t برای نمونه‌های مستقل، تحلیل رگرسیون چندگانه، تحلیل واریانس یکطرفه و ضریب همبستگی پیرسون با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS انجام شده است. یافته‌ها: نگرش روستائینشینان نسبت به پیامدهای مطلوب اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی گردشگری و همچنین حمایت جامعه‌ی محلی از توسعه‌ی گردشگری از سطح متوسط بالاتر است. همچنین، در سطح اطمینان ۹۵ درصد، اثر ترکیبی متغیرهای نگرش روستائینشینان نسبت به پیامدهای اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی گردشگری بر حمایت از توسعه‌ی گردشگری معنادار است و ۷۲ درصد از واریانس حمایت از توسعه‌ی گردشگری را تبیین می‌کند. نتیجه‌گیری و پیشنهادها: اقداماتی نظیر سهیم کردن ساکنان جامعه‌ی میزبان در منافع اقتصادی حاصل از گردشگری، تأکید بر حفظ درون‌مایه‌های فرهنگی جامعه‌ی بومی، توسعه‌ی زیرساخت‌ها در نواحی روستایی و تأمین خدمات مورد نیاز جامعه‌ی میزبان و گردشگران، می‌تواند نقش مؤثری در تقویت حمایت جامعه‌ی محلی از توسعه‌ی گردشگری داشته باشد. نوآوری و اصالت: پژوهش حاضر به لحاظ موضوعی، نخستین پژوهش در منطقه مورد مطالعه است. علی‌رغم وجود ظرفیت‌ها و پتانسیل‌های مطلوب از نظر جاذبه‌های گردشگری، تاکنون مطالعه‌ی خاصی در زمینه نگرش جامعه محلی این منطقه نسبت به توسعه گردشگری انجام نشده است و پژوهش حاضر می‌تواند زمینه ساز پژوهش‌های آتی باشد.

کلیدواژه‌ها:
توسعه گردشگری، پیامدهای گردشگری، نگرش روستائینشینان، حمایت جامعه محلی، روستاهای هدف گردشگری

تاریخ دریافت:

۵ خرداد ۱۴۰۳

تاریخ پذیرش:

۱ مرداد ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۱۴ آبان ۱۴۰۳

* نویسنده مسئول: رعنا شیخ بیگلو

آدرس: دانشگاه شیراز، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم

اجتماعی، بخش جغرافیا

** مقاله برگرفته از پایان نامه نویسنده سوم است.

ایمیل: r_shaykh@shirazu.ac.ir

تلفن: ۰۷۱۳۶۱۳۴۲۷۹

۱ مقدمه

که بر ارائه‌دهندگان خدمات گردشگری تأثیرگذار است تعیین می‌شود. بنابراین بسیاری از این تلاش‌های رقابتی بر تبلیغات مقصد و توسعه مقصد تمرکز دارد. رقابت گردشگری به توانایی یک مقصد در خلق، یکپارچه نمودن و عرضه تجربیات گردشگری اطلاق می‌شود. در عصر حاضر، بسیاری از مقصدهای گردشگری در سراسر جهان تلاش داشته‌اند تا با سرمایه‌گذاری‌های وسیع، از مزایای بسیار آن استفاده کنند (Bu, 2018; Gretzel & Scarpino, 2018; Johns, 2018).

در میان انواع مختلف گردشگری، گردشگری روستایی محبوبیت خاصی در میان گردشگران پیدا کرده است. بسیاری از افراد برای دور شدن از ازدحام شهری و تنش‌های زندگی روزمره و بازیابی آرامش روانی، روستاها را مکان مناسبی می‌دانند. به همین سبب، تقاضا برای تجربه‌ی گردشگری روستایی در حال افزایش است و این مسأله خواه ناخواه، اثرات و پیامدهایی برای محیط‌های روستایی و ساکنان خواهد داشت. آثار و پیامدهای مثبتی از قبیل افزایش تعاملات اجتماعی، کاهش فاصله‌ی اجتماعی و روانی میان افراد، افزایش سطح آگاهی مردم، کم‌رنگ شدن تعصبات قومی، ارتقاء سطح سرمایه‌ی اجتماعی، پررنگ شدن نقش زنان در جوامع سنتی و غیره (Hesam, 2016)، و آثار و پیامدهای منفی همچون کالایی شدن فرهنگ و مظاهر فرهنگی، تخریب محیط زیست، ازدحام بیش از حد در مقصدهای گردشگری و غیره.

توسعه‌ی گردشگری علاوه بر به همراه داشتن اثرات مثبت، ممکن است پیامدهای منفی نیز به دنبال داشته باشد. به عنوان مثال، مدیریت نادرست گردشگری می‌تواند موجب فشار بر زیرساخت‌ها، افزایش مصرف انرژی، افزایش مشکلات زیست محیطی، بهره‌برداری بیش از حد از منابع طبیعی، افزایش قیمت کالاها و خدمات و همچنین املاک و مستغلات، تسهیل جرم و جنایت و تخریب فرهنگ‌های محلی شود. در این صورت کیفیت زندگی ساکنان و بازدیدکنندگان کاهش

گردشگری یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی در سراسر جهان است (Lopes et al., 2021) و جزء مهمی از اقتصاد بسیاری از کشورهای جهان در مراحل مختلف توسعه است (UNWTO, 2019; Seyfi & Hall, 2020). رشد شتابان گردشگری در قرن بیستم موجب شده برخی صاحب‌نظران از آن با نام قرن گردشگری یاد کنند. امروزه صنعت گردشگری یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان محسوب می‌شود و بیشترین میزان ارزش‌افزوده را برای کشورهای مقصد گردشگری به ارمغان می‌آورد (Barzegar et al., 2022). گردشگری می‌تواند تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مهمی را در اجتماعات میزبان ایجاد کند و از طریق توزیع درآمد، اشتغال‌زایی و کاهش فقر موجب بهبود سطح رفاه و توسعه اجتماعی شود (Shahraki, Radfar & Reshad, 2023). گردشگری به‌عنوان صنعتی در حال رشد شناخته شده است. اهمیت این صنعت برای کشورهایی با جاذبه‌های گردشگری فراوان، به علت ایجاد درآمدهای سرشار، بسیار حائز اهمیت است (Sharpy, 2017). کارشناسان معتقدند این صنعت می‌تواند وابستگی اقتصاد به نفت را کاهش دهد (Nadi, M. B. & Rafieian, 2022). انتظار می‌رود صنعت گردشگری با سرعتی برابر با ۳/۳ درصد در سال رشد کند و تعداد گردشگران تا سال ۲۰۳۰ به ۱/۸ میلیارد گردشگر برسد و دومین صنعت از نظر تأثیرگذاری بر روی تولید ناخالص ملی در دنیا محسوب گردد (Chen et al., 2022). از این رو، رقابت شدیدی بین مقاصد مختلف گردشگری در جهان برای جذب گردشگران ایجاد شده است و موفقیت هر مقصد به توانایی آن در حفظ و توسعه‌ی یک مزیت رقابتی وابسته است (Cronjé & du Plessis, 2020)؛ یک مقصد گردشگری در صورتی رقابتی است که بتواند گردشگران بالقوه را جذب و راضی کند؛ این رقابت هم به‌وسیله عوامل خاص گردشگری و هم به‌وسیله طیف گسترده‌ای از عواملی

تولید صنایع دستی محلی پرداخت و گامی در جهت بهبود شرایط زیست‌محیطی و پاس‌داشت میراث فرهنگی بومی و آداب و رسوم محلی در روستاها برداشت. از طرفی، گردشگری روستایی از طریق ایجاد فعالیت‌های مکمل بخش کشاورزی، اشتغال-زایی و افزایش درآمدهای خانوارهای روستایی می‌تواند باعث تسهیل فرایند توسعه روستایی شود (Goodarzi Soroush, 2011). شناسایی و معرفی روستاهای دارای پتانسیل‌های غنی گردشگری در ایران تحت عنوان «روستاهای هدف گردشگری» گام مهمی در جهت‌دهی روشن و مطلوب اقدامات توسعه‌ی گردشگری روستایی بود. با این وجود، گردشگری روستایی، علیرغم پتانسیل‌های قابل توجه آن در تحریک توسعه مناطق روستایی، در بیشتر روستاهای کشور مغفول مانده و حتی در بسیاری از روستاهای هدف گردشگری نیز آن‌چنان که شایسته و درخور این صنعت است، به آن توجه نشده است (Mohammadi, Jahanian & Purtaheri, 2022).

گردشگران و جامعه‌ی میزبان بخش مهمی از صنعت گردشگری را تشکیل می‌دهند و رفتار این دو گروه، تأثیر تعیین‌کننده‌ای بر اثرات و پیامدهای این صنعت برای محیط دارد. مطالعه در زمینه‌ی اثرات و پیامدهای گردشگری بر محیط زیست از دیدگاه ساکنان از آن جهت حائز اهمیت است که جامعه میزبان ممکن است گردشگری را به عنوان عاملی مثبت یا منفی در ارتباط با محیط خود در نظر بگیرد که در اکثر موارد بر جنبه‌های مثبت اقتصادی و اجتماعی گردشگری تأکید شده است و جنبه‌های منفی اجتماعی و به‌خصوص زیست‌محیطی نادیده گرفته شده‌اند (Anabestani, Mozafari, & Peyvand, 2019). به هر حال، گردشگری زمانی می‌تواند توسعه یابد که ساکنان محلی نسبت به آن نگرش مثبت داشته باشند و نقش خود را در روند توسعه گردشگری ببینند. زمانی که یک مقصد گردشگری متولد می‌شود کیفیت زندگی ساکنان محلی دچار تغییرات اساسی می‌شود که لزوماً منفی نیستند (Ambrož, 2008). ساکنان محلی مهم‌ترین

خواهد یافت (Pham et al., 2019). برخی محققان این بحث را مطرح نموده‌اند که یکی از جنبه‌های نامطلوب دیگر در این زمینه، بی‌ثباتی اقتصادی است که باعث نوسانات درآمد و قیمت‌ها می‌شود. علاوه بر این، تقاضای ناشی از هزینه‌های بازدیدکنندگان می‌تواند شرایط توری را هم برای بازدیدکنندگان و هم برای ساکنان ایجاد کند. از طرفی، هنگامی که یک جامعه به سطح اشباع خاصی در گردشگری می‌رسد، هزینه‌های مربوطه ممکن است از منافع آن فراتر رود (Davis, Allen & Cosenza, 1988). برخی محققان نیز به سایر اثرات منفی گردشگری مانند ازدحام، سر و صدا، زباله، تخریب اموال، آلودگی، تخریب محیط زیست، نارضایتی عمومی نسبت به ثروت گردشگران، از دست دادن حیات وحش و غیره اشاره نموده‌اند. در میان تأثیرات مثبت نیز می‌توان به توسعه‌ی امکانات تفریحی، احداث پارک‌ها و فضاهای سبز بیشتر و افزایش فرصت‌های شغلی و تجاری اشاره نمود (Ross, 1992).

توسعه‌ی گردشگری رویکرد نسبتاً جدیدی در توسعه‌ی روستایی است که می‌تواند در توانمندسازی مردم محلی و توسعه منابع انسانی، تنوع‌بخشی به اقتصاد و رشد آن، خلق فرصت‌های شغلی، ارتقاء استانداردهای زندگی از طریق تأمین خدمات اجتماعی و پر کردن شکاف بین نواحی شهری و روستایی در زمینه‌های مختلف و کاهش مهاجرت روستایی به کلان‌شهرها، نقش مؤثری داشته باشد (Nasrabadi & Hayati, 2014). از زمانی که توسعه‌ی گردشگری به عنوان ابزاری برای تحریک اقتصادی نواحی روستایی مطرح شد، این موضوع همواره توجه محققان و برنامه‌ریزان حوزه‌ی گردشگری را به خود جلب نمود و تحقیقات زیادی پیرامون آن انجام گردید (Akbarian Ronizi & Badri, 2015). توجه به نقش صنعت گردشگری در توسعه‌ی روستایی از آن جهت مهم است که می‌تواند با بهره‌گیری مناسب از منابع طبیعی و انسانی، علاوه بر امکان رشد اقتصادی، به ترویج بخش کشاورزی و

گردشگری کشور را در خود جای داده است. پژوهش حاضر در صدد است با مطالعه و بررسی نگرش جامعه‌ی محلی نسبت به پیامدهای مختلف توسعه-ی گردشگری در منطقه‌ی مذکور و همچنین بررسی سطح حمایت جامعه محلی از توسعه گردشگری، به شناخت آثار مختلف ورود گردشگران به مقصدهای گردشگری مورد مطالعه دست یابد و تبیین نماید که تا چه میزان حمایت جامعه محلی از توسعه‌ی گردشگری متأثر از نگرش آنها نسبت به پیامدهای گردشگری است. به طور خلاصه اهداف انجام این پژوهش بدین شرح است: (۱) شناخت نگرش جامعه میزبان نسبت به پیامدهای اقتصادی، اجتماعی، محیطی و زیرساختی گردشگری (۲) شناخت سطح حمایت جامعه میزبان از توسعه گردشگری (۳) بررسی اثر نگرش جامعه میزبان نسبت به پیامدهای گردشگری بر سطح حمایت آنان از توسعه گردشگری. نتایج حاصل از این شناخت، نکات مفیدی برای برنامه‌ریزان و مدیران در امر برنامه‌ریزی توسعه‌ی گردشگری خواهد داشت.

۲ ادبیات پژوهش

۲٫۱ نظریه‌های مختلف پیرامون نگرش

جامعه میزبان نسبت به

گردشگری

جامعه محلی به عنوان عرضه کننده اصلی منابع و جاذبه‌های گردشگری و گردشگران به عنوان متقاضیان بازدید از جاذبه‌ها، دو رکن اساسی سیستم گردشگری هستند و توجه به نگرش و ادراک آنها نسبت به توسعه گردشگری بسیار حائز اهمیت است (Soleymani, Sojasi Qeidari, Shayan, Seyfi & Pourtaheri, 2023). با شروع گردشگرپذیری نواحی روستایی و طی مراحل مختلف آن، جوامع میزبان واکنش‌های مختلفی از خود ابراز می‌دارند. این واکنش‌ها تا حد زیادی نشان دهنده‌ی ظرفیت اجتماعی جامعه محلی برای پذیرش گردشگر است. برخی عوامل مؤثر بر ظرفیت اجتماعی گردشگرپذیری عبارتند از ویژگی‌های

ذی‌نفعان هستند و کیفیت زندگی آنها باید در برنامه ریزی و مدیریت گردشگری مورد توجه قرار گیرد؛ بنابراین، حمایت ساکنان محلی از توسعه‌ی گردشگری می‌تواند عاملی حیاتی برای تعیین موفقیت مقصدهای گردشگری باشد (Pham, Andereck, & Vogt, 2019). از این رو، در مطالعات گردشگری به ویژه در دو دهه‌ی اخیر، ساکنان به مثابه هسته اصلی بسیاری از تحقیقات گردشگری در نظر گرفته شده‌اند به طوری که بخش عمده‌ای از مطالعات گردشگری به بررسی نگرش و درک اثرات و میزان حمایت و مشارکت مردم محلی در توسعه گردشگری معطوف گردیده است (Kiani Salmi & Afzali, 2020). گردشگری مبتنی بر نگرش جوامع محلی به عنوان گردشگری جامعه‌محور، گردشگری را فعالیتی در نظر می‌گیرد که مردم محلی در آن می‌توانند کنترل قابل توجهی بر فعالیت‌ها داشته باشند (Hesam & Baghiani, 2018). بر همین اساس، اگر قرار باشد فعالیت‌های گردشگری در توسعه‌ی جوامع محلی نقش داشته باشند، باید مبتنی بر جوامع محلی شکل گیرند (Heydari, Badri, Rezvani & Darban Astaneh, 2022).

مطالعات نشان می‌دهد غفلت از جوامع محلی و نگرش آنها نسبت به گردشگری یک خلأ مهم در برنامه‌ریزی مقاصد گردشگری محسوب می‌شود. در حالی که توسعه، عملکرد موفق و پایداری بخش گردشگری در یک منطقه به حمایت فعال ساکنان محلی بستگی دارد (Vazin, Mokhtari Hashi & Taheri, 2021). شایان ذکر است که همه‌ی روستاهای کشور الزاماً قابلیت توسعه در زمینه‌ی گردشگری ندارند و یا از پتانسیل‌های بسیار محدودی برخوردارند. در مقابل، تعدادی از روستاها شرایط بسیار مناسبی برای توسعه‌ی گردشگری دارند. این روستاها توسط سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری شناسایی گردیده و با عنوان «روستاهای هدف گردشگری» معرفی شده‌اند (Heidari Soreshjani, Kiani Salmi & Basereh, 2018). شهرستان مرودشت واقع در استان فارس از جمله مناطقی است که تعدادی از روستاهای هدف

درگیری‌ها سوق می‌دهد (Wang, Jiang, Xu & Guo, 2021).

۲،۱،۲ نظریه چرخه حیات

در نظریه‌ی چرخه‌ی حیات، اثرات توسعه‌ی گردشگری در یک مقصد گردشگری معین در طی زمان مد نظر قرار می‌گیرد و به عبارتی، نگرش جامعه‌ی میزبان کاملاً متأثر از چگونگی تغییراتی است که در نتیجه‌ی فعالیت‌های گردشگری ایجاد می‌شود. به عنوان مثال، در شرایطی که حضور گردشگران در مقصد زیاد و متراکم است، ممکن است این وضعیت برای ساکنان محلی غیر قابل تحمل باشد و در نتیجه، نگرش جامعه‌ی محلی نسبت به گردشگری و حضور گردشگران منفی باشد (Aligholizadeh Firozjaei, Ghadami & Ramezanzadeh Lasboyee, 2010). در این راستا، باتر به وجود رابطه‌ی مستقیم میان سطح توسعه‌ی گردشگری و نگرش منفی جامعه‌ی میزبان در خصوص اثرات اقتصادی، اجتماعی و محیطی اشاره می‌کند. بدین ترتیب که در مراحل نخست گردشگری‌پذیری در جوامع روستایی، به دلیل منافع اقتصادی درک شده ناشی از گردشگری، ساکنان محلی تا حد زیادی بر این باور هستند که انتظارات آنها برآورده می‌شود، ولیکن در مراحل بعدی توسعه‌ی گردشگری، به دلیل بروز برخی مسائل و تغییرات ناخوشایند، ادراک، ارزیابی و نگرش مردم نسبت به اثرات و پیامدهای گردشگری به تدریج منفی و توأم با نارضایتی نسبی می‌گردد (Amini & Zeidi, 2015).

۲،۱،۳ رویکرد تفکیکی

برخی محققان رویکرد دیگری تحت عنوان «رویکرد تفکیکی» را مطرح نموده‌اند. در این رویکرد، منافع و هزینه‌های گردشگری بر حسب گروه‌های مختلف از نظر میزان انتفاع از گردشگری مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. بدین صورت که افراد و گروه‌هایی از جامعه‌ی میزبان که فعالیتشان در راستای ارائه‌ی خدمات به گردشگران می‌باشد در مقایسه با افراد و گروه‌هایی که فعالیت در راستای گردشگری ندارند، معمولاً

جمعیتی مقصد گردشگری، خصوصیات فرهنگی گردشگران و جامعه‌ی محلی، میزان منافع ادراک شونده از گردشگری توسط ساکنان، آثار اقتصادی گردشگری برای جامعه‌ی میزبان، ذهنیت و نگرش افراد نسبت به گردشگری، سطح توقعات جامعه‌ی محلی، سطح رفاه جمعیت، مسائل فرهنگی، روان-شناختی و غیره (Fataei, Oruji, Alizadeh & Az'hari, 2017). در خصوص نگرش و واکنش افراد نسبت به گردشگری، دیدگاه‌ها و نظریه‌های مختلفی ارائه شده است که برخی از آنها عبارتند از نظریه تبادل اجتماعی، نظریه چرخه حیات، رویکرد تفکیکی، و مدل رنجش داکسی اریدکس. این رویکردها و نظریه‌ها در ادامه معرفی می‌گردند.

۲،۱،۸ نظریه تبادل اجتماعی

ادراک ساکنان از پیامدهای گردشگری به طور مستقیم با نحوه تأثیراتی که گردشگری بر زندگی روزمره و محیط زندگی آنها دارد. نظریه تبادل اجتماعی (SET) یک چارچوب نظری است که برای توضیح ادراکات مثبت و منفی ساکنان در جامعه گردشگری استفاده می‌شود. SET به یک فرآیند پاداش دو طرفه شامل دو یا چند گروه اجتماعی اشاره دارد. هنگامی که SET در مطالعات گردشگری مطرح می‌شود، فرآیند تبادل بین ساکنان و سایر ذی‌نفعان در جامعه‌ی گردشگری را توصیف می‌کند. مقایسه، یکی از اجزای مهم تبادل اجتماعی است و ساکنان اثرات مثبت و منفی توسعه گردشگری در جوامع خود را ارزیابی می‌کنند. بر اساس SET، نگرش ساکنان نسبت به گردشگری و سطح حمایت بعدی آنها از توسعه‌ی گردشگری، تحت تأثیر ارزیابی آنها از اثرات توسعه‌ی گردشگری است. اگر ساکنان درک کنند که تأثیرات منفی گردشگری بیشتر از تأثیرات مثبت آن است، ممکن است حمایت خود را از توسعه‌ی گردشگری متوقف کنند. در برخی جوامع که توسعه‌ی بیش از حد گردشگری اثرات منفی بسیاری را به همراه دارد، بسیاری از ساکنان را به مخالفت با توسعه‌ی گردشگری و حتی ایجاد

1. Social Exchange Theory

میزبان منجر به تأمین منافع گروه‌های مختلف ذینفع می‌شود و از این طریق توسعه‌ی مورد نظر محقق می‌شود. در این میان، برای جلب حمایت‌های ساکنان محلی و بر اساس نظریه‌ی مبادله‌ی اجتماعی، لازم است رضایتمندی افراد جامعه در سطح قابل قبولی تأمین شود. بدیهی است که در این فرایند، چگونگی نگرش جامعه‌ی میزبان نسبت به اثرات و پیامدهای گردشگری، عاملی تعیین کننده است (Rajabzadeh Ghatari, Mohammadpour, Azar & Zargham Borujeni, 2016).

۲٫۳ نقش جوامع میزبان در توسعه گردشگری

جوامع میزبان نقش مهمی در توسعه‌ی گردشگری دارند. نگرش و گرایش جامعه‌ی میزبان نسبت به گردشگری می‌تواند تأثیر مستقیمی بر توسعه‌ی گردشگری داشته باشد (Aligholizadeh Firozjaei et al., 2010). در دهه‌ی گذشته، سازمان جهانی گردشگری پویش گردشگری و برنامه‌های رفع فقر و گردشگری پایدار را به عنوان ابزاری برای ارتقای منافع اقتصادی در جوامع حاشیه‌ای مد نظر قرار داده است. به طور خاص و گسترده بحث شده است که گردشگری مبتنی بر جامعه می‌تواند وضعیت اقتصادی جوامع را بهبود بخشد. بسیاری از مردم محلی، فرهنگ و جامعه‌ی سنتی خود را حفظ کرده‌اند که منجر به افزایش علاقه‌ی گردشگران به فرهنگ‌های محلی شده است. علاوه بر این، آگاهی زیست‌محیطی ساکنان از وجود گونه‌های مختلف منحصربه‌فرد و غیرمعمول افزایش یافته است. این آگاهی در حفظ منابع طبیعی و ارائه‌ی تجربیات منحصربه‌فرد گردشگری به گردشگران نقش مهمی ایفا می‌کند (Khalid, Ahmad, Ramayah, Hwang & Kim, 2019).

به حاشیه راندن ساکنان محلی از توسعه‌ی گردشگری، احتمال موفقیت آن را کاهش می‌دهد و منجر به افزایش نابرابری اجتماعی- اقتصادی می‌شود. برخی متخصصان معتقدند زمانی که جوامع محلی مزایا را بیش از هزینه‌ها برآورد یا ادراک کنند،

نگرش مثبت‌تری به گردشگری دارند. به همین جهت است که بررسی نگرش و دیدگاه جوامع میزبان نسبت به گردشگری موضوعی پیچیده و مهم است (Aligholizadeh Firozjaei et al., 2010).

۲٫۱٫۴ مدل رنجش داکسی اریدکس

مدل رنجش داکسی اریدکس در سال ۱۹۷۵ در خصوص الگوهای رفتاری و واکنش ساکنان اجتماعات میزبان نسبت به گردشگران ارائه شده است. بر اساس این مدل، واکنش جوامع میزبان در مواجهه با گردشگری و حضور گردشگران در اجتماعشان در قالب چهار مرحله قابل توضیح است. که عبارتند از: خشنود، بی‌علاقگی، رنجش و مخالفت. در هر یک از این مراحل، نگرش و واکنش جامعه‌ی میزبان نسبت به گردشگری متناسب با نوع و کیفیت اثرات گردشگری است. بدین ترتیب که به مرور زمان با ادراک اثرات منفی گردشگری، نارضایتی از گردشگری می‌تواند منجر به ایجاد حس رنجش و مخالفت با توسعه‌ی گردشگری شود (Nadalipour & Roozrok, 2017).

۲٫۲ حمایت جوامع میزبان از توسعه گردشگری

توسعه‌ی گردشگری نیازمند همراهی، مشارکت و حمایت جوامع میزبان است و با کیفیت ادراک و نگرش افراد نسبت به گردشگری مرتبط است (Anabestani et al., 2019). نقش مردم محلی در توسعه‌ی گردشگری بسیار حائز اهمیت است. آنها می‌توانند باعث افزایش بازدیدکنندگان و رونق گردشگری در اجتماعشان شوند؛ با این وجود، نقش مردم محلی و طرفداران توسعه‌ی گردشگری چندان مورد توجه قرار نگرفته است (Najarzadeh et al., 2017). توسعه‌ی مقصدهای گردشگری مستلزم ایجاد همگرایی میان ذی‌نفعان گردشگری و ایجاد تعامل مطلوب میان گردشگران و جوامع میزبان است. در واقع، حمایت مؤثر و همه‌ی جانبه‌ای برای توسعه‌ی گردشگری نیاز است. ایجاد شرایط برای برقراری تعامل سازنده میان گردشگران و جامعه‌ی

قبیل واکنش‌های احساسی، کلامی و رفتاری به گردشگران منتقل می‌شود و این مسأله، احتمالاً مانعی برای بازدیدهای آتی گردشگران از آن محل خواهد شد. به همین سبب، بررسی نگرش ساکنان اجتماعات محلی نسبت به گردشگری و حضور گردشگران و جلب حمایت جوامع میزبان از ضروریات توسعه‌ی پایدار گردشگری است (Aligholizadeh Firozjaei et al., 2010).

۲٫۴ پیشینه پژوهش

۲٫۴٫۱ پیشینه پژوهش‌های داخلی

حیدری و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان «تحلیل نگرش گردشگران به گردشگری کشاورزی مبتنی بر اجتماع محلی مورد مطالعه: روستاهای شهرستان تنکابن» به این نتیجه دست یافتند که متغیر اصالت با ضریب تأثیر ۰/۵۵۲ اثر مثبت و معناداری بر نگرش گردشگران به گردشگری کشاورزی مبتنی بر اجتماع محلی داشته است. رسولی و محمودی (۱۴۰۱) در تحقیقی با عنوان «تأثیر عناصر فرهنگی در نگرش جامعه میزبان در حمایت از توسعه گردشگری» دریافتند که نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری فرهنگی مثبت است و ساکنان خواهان افزایش تعداد گردشگران هستند. بر اساس نتایج این مطالعه، عوامل گوناگونی در شکل‌گیری این نگرش نقش دارند، اما مهم‌ترین عاملی که این نگرش را پیش‌بینی می‌کند، پایگاه اجتماعی فرهنگی مردم جامعه محلی است. کیانی سلمی و افزلی (۱۳۹۸) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی نگرش جامعه محلی نسبت به اثرات گردشگری انبوه (مطالعه موردی: شهرستان بویراحمد)» به این نتیجه رسیده‌اند که در تمامی ابعاد، اثرات گردشگری از دیدگاه جامعه محلی معنادار بوده و به طور کلی، نگرش مثبت معناداری نسبت به توسعه گردشگری وجود دارد.

حسام و باغیانی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «سنجش نگرش روستاییان نسبت به تحقق گردشگری روستایی جامعه محور (مورد مطالعه:

چارچوب ذهنی حمایتی برای توسعه گردشگری خواهند داشت. در واقع، حمایت ساکنان محلی از توسعه گردشگری برای اجرای طرح‌هایی با حداکثر سود و حداقل هزینه و همچنین اجرای موثر طرح توسعه پایدار گردشگری حیاتی است. از این رو توسعه گردشگری بدون حمایت ساکنان محلی پایدار نخواهد بود. حمایت ساکنان از توسعه گردشگری متغیر مهمی در تعیین موفقیت یک مقصد گردشگری است. بنابراین، دریافت و درک نظرات جوامع و حمایت آنها برای مقامات محلی یا طرف‌های مرتبط درگیر در طرح‌های توسعه گردشگری مهم است. جوامع محلی که به طور فعال در طرح‌های گردشگری مشارکت داده شوند، تمایل بیشتری به حمایت از گردشگری دارند و گردشگری را به عنوان یک عامل مؤثر و پیشرو در اقتصاد تلقی می‌کنند (Chang, Choong & Ng, 2020).

روابط میان افراد جامعه میزبان و گردشگران در مقصدهای گردشگری رابطه‌ای پیچیده و چندوجهی و گاه ذی‌نفعان را با چالش مواجه می‌سازد. گردشگری و توسعه پایدار آن تا حد زیادی به حسن نیت ساکنان محلی وابسته است، به طوری که می‌توان گفت حمایت جامعه محلی شرط اصلی برای تحقق توسعه پایدار گردشگری است. از این رو، فرایند برنامه‌ریزی توسعه گردشگری باید به گونه‌ای باشد که ساکنان محلی به عنوان نقطه‌ی مرکزی مورد توجه قرار گیرند و در این راستا، ضرورت دارد نگرش جامعه میزبان نسبت به جنبه‌های مختلف توسعه گردشگری مطالعه و بررسی شود. در واقع، در خصوص مقصدهای گردشگری مختلف، مهم است بدانیم که ساکنان محلی چه درکی از پیامدهای گردشگری دارند و چه عواملی بر نگرش آنها اثرگذار است (Rajabzadeh Ghatari et al., 2016). از این رو، توسعه مطلوب گردشگری تا حد زیادی وابسته به آن است که جامعه میزبان پذیرای فعالیت‌های گردشگری در محل سکونتشان باشند. در بسیاری موارد، واکنش‌های ساکنان جوامع میزبان نسبت به گردشگری در شکل‌های مختلف از

تحقیقی با عنوان «نگرش و گرایش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در نواحی روستایی نمونه مورد مطالعه: دهستان کلیجان، شهرستان تنکابن» دریافتند که میزان حمایت جامعه میزبان از گردشگری تحت تأثیر سطح توسعه گردشگری می‌باشد؛ بدین ترتیب که با افزایش میزان اثرات منفی توسعه گردشگری در مقایسه با منافع کسب شده، به تدریج از میزان حمایت‌های میزبان کاسته خواهد شد.

۲،۴،۲ پیشینه پژوهش‌های خارجی

جیانگو^۱ و همکاران (۲۰۲۲) در مطالعه‌ای با عنوان «حمایت محلی از توسعه گردشگری ورزشی: تلفیقی از همبستگی عاطفی و نظریه تبادل اجتماعی» به این نتیجه رسیدند که تعاملات عاطفی بین گردشگران و ساکنان محلی بر دیدگاه جامعه میزبان در مورد حمایت از گردشگری ورزشی تأثیرگذار است. ووجوویچ، ووجیچ، پرموویچ و کالینیچ^۲ (۲۰۲۱) در تحقیقی با عنوان «نگرش جامعه محلی نسبت به توسعه گردشگری در شهرهای پایتخت: نمونه‌ای از بلغراد» به این نتیجه رسیده‌اند که اکثر جوامع محلی نگرش مثبتی نسبت به توسعه گردشگری دارند. وانگ و همکاران (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «مشارکت جامعه و حمایت ساکنان از توسعه گردشگری در روستاهای باستانی: نقش میانجی ادراک از تعارضات در جامعه گردشگری» به این نتیجه رسیدند که مشارکت جامعه در توسعه گردشگری تأثیر مثبتی بر حمایت ساکنان از توسعه گردشگری دارد و در این رابطه، ادراک تعارضات در جامعه گردشگری نقش میانجی را دارد. ابرادوویچ، استاجونوویچ، کواچیچ، جوانوویچ، پانتلیچ و ووجوویچ^۳ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی نگرش ساکنان نسبت به توسعه گردشگری پایدار- مطالعه موردی ذخیره‌گاه زیست‌کره باچکو پودوناولیه، صربستان» به این نتیجه رسیدند که مردم محلی نگرش مثبتی نسبت به توسعه

دهستان گوراب‌پس، شهرستان فومن، استان گیلان» دریافتند که در بین عوامل روستایی گردشگری جامعه‌محور در منطقه مذکور، مؤلفه‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری، جامعه محلی و حفظ منابع، اهمیت بیشتری داشته‌اند. رجبزاده قطری و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان «بررسی نقش جوامع میزبان در پشتیبانی از توسعه گردشگری؛ مورد مطالعه استان گیلان»، یکی از عوامل مهم حمایت یا عدم حمایت جامعه میزبان از گردشگری را میزان رضایتمندی از گردشگری یافتند. در این مطالعه، بُعد اجتماعی به صورت غیرمستقیم و از طریق دو متغیر اثرات ادراک شده مثبت و رضایتمندی، عامل مؤثر مهمی برای حمایت از توسعه گردشگری شناخته شده است. امینی، بختی و باباجامالی (۱۳۹۴) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری در مناطق روستایی» به این نتیجه دست یافتند که توسعه گردشگری اثرات مثبت قابل توجهی بر کالبد و همچنین وضعیت اقتصادی ساکنان روستا داشته است، ولیکن پیامدهای محیطی و اجتماعی آن، منفی ارزیابی گردیده است. مثبت بودن ارزیابی جامعه محلی نسبت به تأثیرات اقتصادی و کالبدی می‌تواند ناشی از کوتاه‌مدت بودن ادراک این تأثیرات باشد، در حالی که تأثیرات منفی در ابعاد محیطی و اجتماعی، در بلندمدت می‌تواند اثرات مثبت آن را نیز تحت تأثیر قرار دهد. تقدیسی، تقوایی و پیری (۱۳۹۱) در تحقیقی با عنوان «تحلیلی بر نگرش جامعه میزبان به اثرات اجتماعی- فرهنگی گردشگری شهرستان دالاهو» به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه ساکنان و مسئولان، گردشگری تأثیر مثبتی نظیر افزایش آگاهی‌های عمومی و بالا رفتن سطح استانداردهای زندگی مردم داشته است؛ با این وجود، برخی اثرات منفی نظیر تغییر در آداب و سنن محلی و افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی- فرهنگی را نیز موجب شده است. علیقلی‌زاده فیروزجایی، قدمی و رمضان‌زاده لسبویی (۱۳۸۹) در

۳. Obradović, Stojanović, Kovačić, Jovanovic, Pantelić & Vujičić

۱. Giango

۲. Vujović, Vujić, Premović & Kalinić

ساکنان از تأثیرات گردشگری نقش میانجی مهمی در شکل‌دهی روابط بین دلبستگی جامعه، نگرش‌های زیست‌محیطی و سود اقتصادی در حمایت از توسعه گردشگری دارد. لی^۶ (۲۰۱۳) در تحقیقی با عنوان «تحلیل تأثیر حمایت ساکنان جامعه برای توسعه گردشگری پایدار» دریافته است که دلبستگی جامعه و مشارکت جامعه عوامل حیاتی هستند که بر سطح حمایت از توسعه گردشگری پایدار تأثیر می‌گذارند. حنفیه، جمال‌الدین و زوکیفلائی^۷ (۲۰۱۳) در تحقیقی با عنوان «نگرش و حمایت جامعه محلی نسبت به توسعه گردشگری در جزیره تیومان، مالزی» به این نتیجه رسیده‌اند که توسعه گردشگری یک شمشیر دو لبه برای جوامع محلی است و نگرش مستقیماً بر توسعه‌ی فعلی و آینده صنعت گردشگری تأثیر می‌گذارد. نگرش‌های مثبت جامعه، سطح رضایت گردشگران را تشویق می‌کند و به ترویج شفاهی در بین آنها کمک می‌کند. بنابراین، مشارکت و حمایت جامعه‌ی میزبان برای موفقیت طرح‌های توسعه گردشگری مفید و مؤثر است.

اندروک و نیاپان^۸ (۲۰۱۱) در تحقیقی با عنوان «بررسی ماهیت گردشگری و درک کیفیت زندگی در میان ساکنان» به این نتیجه رسیدند که منافع شخصی درک شده حاصل از گردشگری در رابطه‌ی میان جنبه‌های اقتصادی کیفیت زندگی، تماس با گردشگران، اشتغال در گردشگری و درک نقش گردشگری در اقتصاد محلی، نقش میانجی دارد. گارسوی، چی و دیر^۹ (۲۰۱۰) در تحقیقی با عنوان «نگرش مردم محلی به گردشگری انبوه و جایگزین: مورد ساحل آفتاب، استرالیا» به این نتیجه رسیدند که حمایت جامعه میزبان به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم تحت تأثیر سطح نگرانی جامعه، دلبستگی به جامعه، ارزش‌های بوم‌مرکزی، استفاده

گردشگری پایدار دارند. آنها همچنین دریافتند که یکی از عناصر کلیدی برای توسعه پایدار گردشگری، پذیرش و تحمل گردشگران توسط جمعیت محلی است.

جاوبرا^۱ (۲۰۲۱) با انجام تحقیقی در زمینه‌ی گردشگران و جامعه محلی در منطقه‌ی اقتصادی ویژه‌ی عقبه^۲ در اردن به این نتیجه رسید که بالاترین سطح نگرش مثبت جامعه‌ی محلی نسبت به گردشگری در مورد بُعد اقتصادی بوده و کمترین آن مربوط به بُعد اجتماعی بوده است. این تحقیق درک بهتری از اثرات اجتماعی و فرهنگی گردشگری و فرهنگ میزبان در اردن به منظور ایجاد رشد جامع گردشگری پایدار در عقبه فراهم می‌کند. اوسلا، الاگوز و گونس^۳ (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان «اثرات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی گردشگری از دیدگاه جامعه محلی» دریافتند که اثرات مثبت ادراک شده‌ی اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی گردشگری و اثرات منفی محیطی بر رضایت از توسعه گردشگری تأثیر دارد. مهندس‌شریف و طاهر^۴ (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «نگرش ساکنان نسبت به تأثیرات گردشگری: مطالعه موردی لنکاو، مالزی» به این نتیجه رسیده‌اند که ساکنان تمایل دارند تأثیراتی را که برای آنها مفید است به عنوان تأثیرات مثبت گردشگری درک کنند. یافته‌های این پژوهش همچنین نشان داد که ساکنان تمایل دارند تا تأثیرات گردشگری را به صورت مثبت یا منفی، بسته به میزان تأثیرگذاری بر زندگی شخصی‌شان، درک کنند به طوری که هر چه بیشتر به اثرات مثبت گردشگری وابسته بودند، حمایت بیشتری از توسعه گردشگری داشتند. گانن، رسولی-منش و طاهری^۵ (۲۰۲۰) در تحقیقی با عنوان «ارزیابی نقش میانجی ادراکات ساکنین نسبت به توسعه گردشگری» به این نتیجه رسیده‌اند که ادراک

۶. Lee

۷. Hanafiah, Jamaluddin & Zulkifly

۸. Andereck & Nyaupane

۹. Gursoy, Chi & Dyer

۱. Jawabreh

۲. ASEZA

۳. Uslu, Alagöz & Güneş

۴. Mohd Shariff & Tahir

۵. Gannon, Rasoolimanesh & Taheri

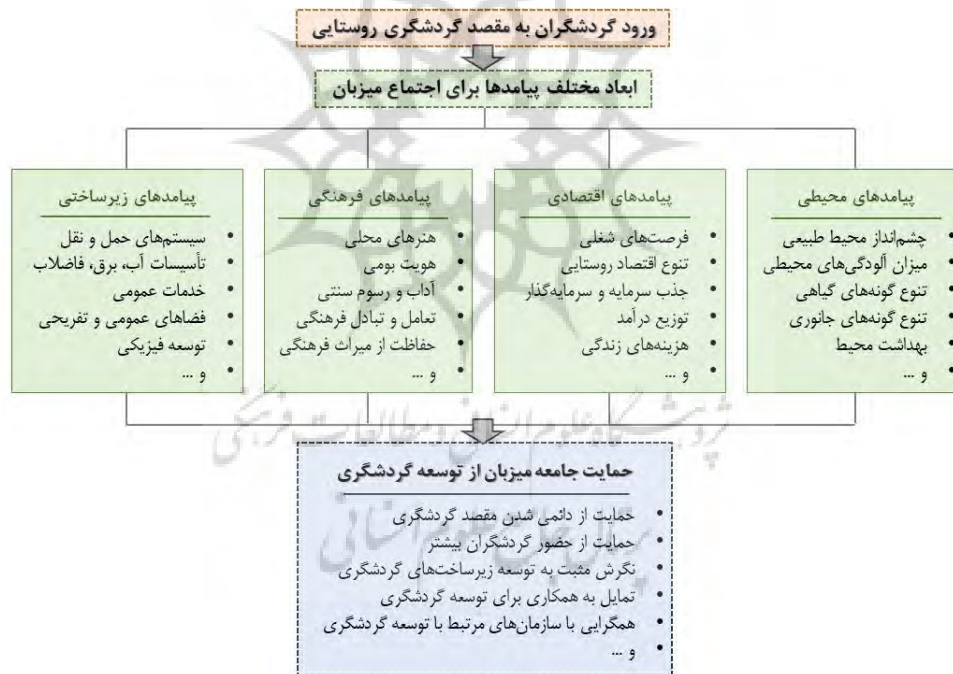
ذی‌نفعان در خصوص پیامدهای اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی گردشگری روستایی است که پژوهش حاضر درصدد سنجش این نگرش از این پیامدها در منطقه مورد مطالعه می‌باشد.

۲/۵ چارچوب مفهومی پژوهش

پژوهش حاضر به بررسی نگرش جامعه محلی نسبت به توسعه گردشگری در روستاهای هدف گردشگری شهرستان مرودشت پرداخته است. در این راستا، نگرش روستائینان نسبت به پیامدهای مختلف گردشگری در چهار بُعد اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی بررسی شده و تأثیر این نگرش‌ها بر حمایت از توسعه گردشگری تحلیل گردیده است. چارچوب مفهومی پژوهش در شکل ۱ ارائه شده است.

از پایگاه منابع گردشگری، وضعیت اقتصاد محلی، و تأثیرات درک شده توسعه گردشگری قرار می‌گیرد. گارسوی و ردرفورد^۱ (۲۰۰۴) در تحقیقی با عنوان «نگرش میزبان نسبت به گردشگری: یک مدل ساختاری بهبود یافته» به این نتیجه رسیده‌اند که حمایت جامعه میزبان برای توسعه گردشگری به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم تحت‌تأثیر نه عامل تعیین‌کننده حمایت ساکنان قرار می‌گیرد: سطح نگرانی جامعه، ارزش‌های بوم‌مرکزی، استفاده از پایگاه منابع گردشگری، دلبستگی جامعه، وضعیت اقتصاد محلی، منافع اقتصادی، منافع اجتماعی، هزینه‌های اجتماعی و منافع فرهنگی.

با عنایت به مباحث نظری و پیشینه‌های عملی بررسی شده می‌توان اذعان نمود که بخش زیادی از رویکردهای حاضر در این موضوع مربوط به نگرش

شکل ۱- چارچوب مفهومی پژوهش

¹ . Gursoy & Rutherford

۳ روش پژوهش

تحقیق حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از نظر ماهیت و روش، توصیفی-تحلیلی است. داده‌های مورد نیاز تحقیق با استفاده از روش‌های اسنادی و میدانی گردآوری شده است؛ بدین ترتیب که جهت تدوین چهارچوب نظری و تنظیم مجموعه متغیرهای مرتبط با موضوع، از مطالعات کتابخانه‌ای بهره‌گیری شده و برای گردآوری داده‌های لازم جهت بررسی روابط بین متغیرها از پیمایش میدانی و ابزار پرسشنامه استفاده گردیده است. جامعه آماری تحقیق، جمعیت ۱۸ ساله و بزرگتر ساکن در روستاهای هدف گردشگری شهرستان مرودشت شامل دشتک، کندازی و جیدرزار می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران و با در نظر گرفتن توزیع ۵۰ درصدی صفت در جامعه، سطح اطمینان ۹۵ درصد و احتمال خطای ۵ درصد محاسبه شد که برابر با ۳۱۲ نفر می‌باشد. به منظور اطمینان بیشتر، ۳۵۰ پرسشنامه تکمیل گردید. فرایند نمونه‌گیری برای سه روستای مورد مطالعه با استفاده از روش احتمالی طبقه‌بندی شده صورت گرفته است. بر اساس نتایج آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن کشور در سال ۱۳۹۵، جمعیت روستاهای دشتک، کندازی و جیدرزار به ترتیب ۱۲۸۱، ۲۷۲ و ۱۰۷ نفر بوده است. بر این اساس، جمعیت جامعه آماری ۱۶۶۰ نفر می‌باشد. سهم هر روستا در نمونه به ترتیب برابر با ۲۷۰، ۵۷ و ۲۳ نفر منظور شد. نمونه‌گیری در داخل هر روستا با استفاده از روش نمونه‌گیری احتمالی ساده انجام شده است.

متغیرهای مورد نظر در این تحقیق در قالب دو بخش در پرسشنامه منظور شد. بخش اول شامل متغیرهای مربوط به مشخصات عمومی افراد شامل سن، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت شغلی، نوع فعالیت اقتصادی، وضعیت شغلی از نظر سازمان مربوطه، سطح تحصیلات، محل تولد و بُعد خانوار

می‌باشد. بخش دوم مربوط به متغیرهای اصلی تحقیق یعنی نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای مختلف گردشگری و حمایت از توسعه گردشگری است. این متغیرها از پاپاستاتوپولوس^۱ و همکاران (۲۰۲۰)، هونگ و لی^۲ (۲۰۱۷)، مورسان^۳ و همکاران (۲۰۱۶)، و مک‌کول و مارتین^۴ (۱۹۹۴) اقتباس شده است. پیامدهای گردشگری در قالب چهار بُعد شامل پیامدهای اقتصادی، پیامدهای فرهنگی، پیامدهای محیطی و پیامدهای زیرساختی در نظر گرفته شد که هر یک از این ابعاد به ترتیب با ۵، ۵ و ۴ متغیر (گویه) مفهوم‌پردازی شدند. حمایت از توسعه گردشگری نیز از طریق ۹ متغیر معرفی شد (جدول ۱). همه‌ی گویه‌های مذکور، به صورت طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت در پرسشنامه ارائه شدند. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، شاخص‌های چولگی و کشیدگی متغیرها محاسبه گردید و همه‌ی آنها در بازه‌ی (+۱ و -۱) قرار گرفتند. به منظور آزمون پایایی پرسشنامه، ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از ابعاد چهارگانه‌ی نگرش نسبت به پیامدهای گردشگری، حمایت از توسعه گردشگری و همچنین کل پرسشنامه محاسبه شد. این ضریب در تمامی موارد قابل قبول و مقدار آن بیش از ۰/۸ است. به منظور سنجش نرمال بودن داده‌های مربوط به چهار متغیر ترکیبی مربوط به نگرش نسبت به پیامدهای مختلف گردشگری شامل محیطی، اقتصادی، فرهنگی و زیرساختی گردشگری و همچنین متغیر ترکیبی حمایت جامعه محلی از توسعه گردشگری از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. نتایج به‌کارگیری این آزمون نشان داد که $p\text{-value} > 0.05$ در نتیجه، توزیع داده‌های مربوط به متغیرهای مورد مطالعه نرمال است و بنابراین امکان استفاده از آزمون‌های پارامتریک وجود دارد. بر حسب نوع و ویژگی داده‌ها و روابط مفروض بین متغیرها، برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری تی تک‌نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چندگانه،

۳. Muresan

۴. McCool & Martin

۱. Papastathopoulos

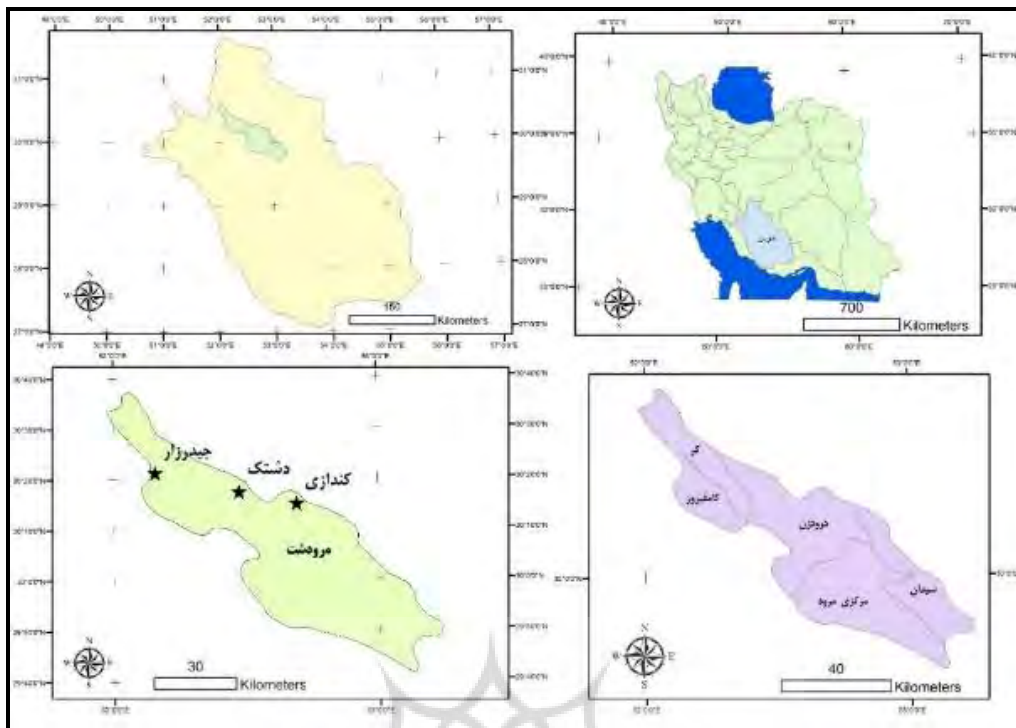
۲. Huong & Lee

موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه در شکل ۲ نمایش داده شده است.

تحلیل واریانس یکطرفه (آزمون‌های F فیشر و F ولج)، آزمون T برای نمونه‌های مستقل و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. بدین منظور نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ مورد استفاده قرار گرفت.

جدول ۱- ابعاد و گویه‌های پژوهش

ابعاد	گویه‌ها
پیامدهای اقتصادی	گردشگری فرصت‌های شغلی زیادی را در این منطقه ایجاد کرده است. گردشگری، اقتصاد روستایی را متنوع می‌کند. گردشگری در جذب سرمایه و سرمایه‌گذاری در این منطقه مؤثر است. گردشگری یک عامل برجسته در آینده اقتصادی این منطقه است. گردشگری می‌تواند باعث تحول اقتصادی این منطقه شود. تنها عده کمی از مردم این روستا از منافع اقتصادی گردشگری بهره می‌برند. بیشتر درآمد حاصل از گردشگری به افراد و شرکتهای خارج از روستا می‌رسد. گردشگری در توسعه اقتصادی این منطقه نقش مهمی دارد. گردشگری درآمدهای مالیاتی این منطقه را افزایش می‌دهد. توسعه گردشگری باعث بالا رفتن هزینه‌های زندگی می‌شود. مردم محلی از منافع اقتصادی گردشگری به خوبی بهره‌مند می‌شوند. توسعه گردشگری سبب افزایش درآمد و بهبود استانداردهای زندگی می‌شود.
پیامدهای محیطی	توسعه گردشگری به چشم‌انداز محیط طبیعی آسیب می‌زند. توسعه گردشگری باعث از بین رفتن برخی گونه‌های گیاهی و جانوری می‌شود. توسعه گردشگری باعث آلودگی هوا می‌شود. گردشگری باعث ازدیاد زباله در محیط می‌شود. گردشگری منجر به ازدحام و شلوغی بیش از حد محیط می‌شود.
پیامدهای فرهنگی	گردشگری اثر مثبتی بر حفظ هنرهای محلی (صنایع دستی، موسیقی و ...) دارد. گردشگری اثر مثبتی بر شناخته شدن و حفظ هویت بومی و محلی دارد. گردشگری اثر مثبتی بر تعامل و تبادل فرهنگی بین ساکنان و گردشگران دارد. گردشگری باعث افزایش توجه به اهمیت میراث فرهنگی می‌شود. گردشگری باعث ایجاد انگیزه برای مرمت و بازسازی خانه‌های تاریخی می‌شود.
پیامدهای زیرساختی	گردشگری باعث بهبود سیستم‌های حمل و نقل در این منطقه می‌شود. گردشگری باعث بهبود زیرساخت‌های آب، برق، فاضلاب و ... می‌شود. گردشگری نقش مثبتی در بهبود کیفیت خدمات عمومی دارد. گردشگری باعث شده پارکها و فضاهای تفریحی بیشتری در این روستا احداث شود.
حمایت از توسعه گردشگری	به نظر من، این منطقه باید به عنوان یک مقصد گردشگری دائمی نگریسته شود. مدیران و سازمان‌های ذیربط باید گردشگری را در این منطقه توسعه دهند. گردشگری به عنوان عامل تنوع‌بخشی به اقتصاد روستایی باید توسعه یابد. در مجموع می‌توان گفت اثر گردشگری در این منطقه مثبت بوده است. من دوست دارم شاهد حضور گردشگران بیشتری در این منطقه باشم. دولت باید زیرساخت‌های لازم برای توسعه گردشگری در این منطقه را فراهم کند. من با ایجاد فعالیتهای گردشگری بیشتر در این منطقه موافقم. من معتقدم گردشگری در احیاء این منطقه نقش اساسی دارد. من علاقمندم برای توسعه گردشگری در این منطقه همکاری نمایم.

شکل ۲- موقعیت جغرافیایی محدوده‌ی مورد مطالعه

۴ یافته‌ها و بحث

زندگی متولد شده‌اند و تنها ۱۲ نفر معادل ۳/۴ درصد متولد سکونتگاه دیگری بوده‌اند.

از کل جمعیت ۳۵۰ نفری نمونه‌ی تحقیق، ۲۴۰ نفر (معادل ۶۸/۶ درصد) شاغل بوده‌اند. ترکیب این جمعیت شاغل از لحاظ فعالیت در بخش‌های اقتصادی بدین ترتیب می‌باشد: ۱۷۱ نفر شاغل در بخش کشاورزی، ۱۰ نفر شاغل در بخش صنعت، و ۵۹ نفر شاغل در بخش خدمات بوده‌اند. از نظر سازمان شغلی ۱۳ نفر در بخش دولتی، و ۲۲۷ نفر در بخش خصوصی اشتغال داشته‌اند. وضعیت ۱۱۰ نفر جمعیت غیر شاغل نیز بدین شرح می‌باشد: ۳۵ نفر (معادل ۱۰/۰ درصد جمعیت) بیکار؛ ۲۵ نفر (معادل ۷/۱ درصد) در حال تحصیل؛ ۴۴ نفر (معادل ۱۲/۶ درصد) خانه‌دار، و ۶ نفر معادل (۱/۷ درصد) بازنشسته بوده‌اند. وضعیت سطح تحصیلات پاسخگویان بدین شرح است: ۹۱ نفر (معادل ۲۶/۰ درصد) بیسواد، ۸۶ نفر (معادل ۲۴/۶ درصد) دارای تحصیلات ابتدایی، ۵۶ نفر (معادل ۱۶/۰ درصد) دارای تحصیلات راهنمایی، ۷۱ نفر (معادل ۲۰/۳ درصد)

بازهی سنی جمعیت پاسخگویان از ۱۸ سال تا ۹۸ سال است. میانگین سنی جمعیت نمونه‌ی تحقیق ۴۴/۹۵ سال و انحراف معیار آن ۱۷/۹۲ می‌باشد. از ۳۵۰ نفر جمعیت مورد مطالعه در نمونه‌ی تحقیق، ۱۲۴ نفر معادل ۳۵/۴ درصد زن، و ۲۲۶ نفر معادل ۶۴/۶ درصد مرد بوده‌اند. مدت سکونت پاسخگویان در روستا، از ۲ سال تا ۹۸ سال متغیر است. میانگین مدت سکونت ۴۲/۸۶ سال و انحراف معیار مربوطه ۱۹/۲۸ می‌باشد. وضعیت پاسخگویان از نظر وضعیت تأهل در قالب چهار گروه مجرد، متأهل، بی‌همسر بر اثر طلاق، و بی‌همسر بر اثر فوت همسر مطالعه گردید. نتیجه‌ی بررسی بدین شرح می‌باشد: ۱۲۵ نفر معادل ۳۵/۷ درصد مجرد؛ ۲۲۱ نفر معادل ۶۳/۱ درصد متأهل؛ یک نفر معادل ۰/۳ درصد بی‌همسر بر اثر طلاق؛ و ۳ نفر معادل ۰/۹ درصد بی‌همسر بر اثر فوت همسر. تعداد ۳۳۸ نفر از پاسخگویان معادل ۹۶/۶ درصد جمعیت نمونه، در روستای فعلی محل

ترتیب برابر با ۴/۱۰ و ۰/۹۵۹ می‌باشد. ملاحظه می‌گردد که مقدار میانگین متغیر نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای گردشگری در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی در نمونه‌ی مورد مطالعه بالاتر از سطح متوسط است.

به منظور بررسی وضعیت این متغیرها در جامعه‌ی آماری از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است. بر اساس نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای، برای پیامدهای چهارگانه‌ی گردشگری $p\text{-value} < 0.001$ و از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی گردشگری تفاوت معناداری با مقدار متوسط مفروض آزمون دارد و از آن بالاتر است.

دارای تحصیلات دیپلم، ۱۴ نفر (معادل ۴/۰ درصد) دارای تحصیلات فوق دیپلم، ۲۵ نفر (معادل ۷/۱ درصد) دارای تحصیلات لیسانس، و سطح تحصیلات مابقی جمعیت نمونه یعنی ۷ نفر (معادل ۲/۰ درصد) فوق لیسانس یا بالاتر بوده است.

میانگین متغیر نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای اقتصادی گردشگری در نمونه‌ی تحقیق برابر با ۴/۱۵ و انحراف معیار مربوطه ۰/۸۹۴ می‌باشد. میانگین نگرش نسبت به پیامدهای فرهنگی گردشگری نیز برابر با ۴/۱۶ و انحراف معیار آن ۰/۹۱۸ می‌باشد. نگرش نسبت به پیامدهای محیطی گردشگری دارای مقدار میانگین ۴/۲۱ و انحراف معیار ۰/۸۴۴ است. مقادیر میانگین و انحراف معیار نگرش نسبت به پیامدهای زیرساختی گردشگری نیز به

جدول ۲- نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای در خصوص نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای گردشگری

۹۵٪ فاصله اطمینان		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	آماره t	پیامد
کران بالا	کران پایین					
۱/۲۴	۱/۰۶	۱/۱۵	<۰/۰۰۱	۳۴۹	۲۴/۰۳	اقتصادی
۱/۲۶	۱/۰۶	۱/۱۶	<۰/۰۰۱	۳۴۹	۲۳/۶۷	فرهنگی
۱/۲۹	۱/۱۲	۱/۲۱	<۰/۰۰۱	۳۴۹	۲۶/۷۴	محیطی
۱/۲۱	۱/۰۰	۱/۱۰	<۰/۰۰۱	۳۴۹	۲۱/۵۸	زیرساختی

مأخذ: مطالعات نگارندگان

معیار مربوطه ۰/۸۵۱ می‌باشد. ملاحظه می‌گردد که مقدار این متغیر نیز در نمونه‌ی مورد مطالعه بیش از مقدار حد وسط آزمون است. به منظور بررسی وضعیت این متغیر در جامعه‌ی آماری از آزمون تی تک‌نمونه‌ای استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ ارائه شده است. بر اساس نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای، $p\text{-value} < 0.001$ و بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که حمایت روستانشینان از توسعه گردشگری تفاوت معناداری با مقدار متوسط مفروض آزمون دارد و از آن بالاتر است.

روی هم رفته، نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای نگرش روستانشینان نسبت به ابعاد مختلف پیامدهای گردشگری در روستاهای مورد مطالعه نشان داد که نگرش روستانشینان نسبت به تمامی ابعاد چهارگانه‌ی پیامدهای گردشگری، هم در جمعیت نمونه تحقیق و هم در جامعه‌ی آماری از سطح متوسط بالاتر است. بدین ترتیب می‌توان نتیجه گرفت که در مجموع، روستانشینان توسعه‌ی گردشگری را مفید و مثبت ارزیابی نموده‌اند.

میانگین متغیر حمایت روستانشینان از توسعه‌ی گردشگری در نمونه تحقیق برابر با ۴/۱۷ و انحراف

جدول ۳- نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای حمایت از توسعه گردشگری

مقدار آزمون = ۳					
آماره t	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	%۹۵ فاصله اطمینان	
				کران پایین	کران بالا
۲۵/۶۵	۳۴۹	<۰/۰۰۱	۱/۱۷	۱/۰۸	۱/۲۶

مأخذ: مطالعات نگارندگان

بزرگتر از ۰/۰۵ است ($p\text{-value} = 0.115$) و بنابراین، فرض برابری واریانس روستاهای مورد مطالعه برقرار است. از این رو، جهت بررسی تفاوت میانگین‌ها از آزمون F فیشر بهره گرفته شد. با توجه به سطح معناداری این آزمون ($p\text{-value} = 0.123$) می‌توان نتیجه گرفت که بین روستاهای مورد مطالعه از نظر حمایت جامعه محلی از توسعه گردشگری تفاوت معناداری وجود ندارد (جدول ۴).

مقدار میانگین متغیر حمایت جامعه محلی از توسعه گردشگری در روستاهای مورد مطالعه بدین شرح می‌باشد: روستای دشتک ۴/۱۳، روستای جیدرزار ۴/۱۲ و روستای کندازی ۴/۳۹. جهت بررسی معناداری تفاوت مقدار میانگین حمایت جامعه محلی از توسعه گردشگری بین نقاط روستایی، از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شد. بر اساس نتایج این آزمون، سطح معناداری آماره‌ی لون^۱

جدول ۴- نتایج ANOVA در مقایسه روستاها از نظر حمایت گردشگری

مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره F	sig.	
۳/۰۷۳	۲	۱/۵۳۶	۲/۱۱۰	۰/۱۲۳	بین گروه‌ها
۲۵۲/۷۰۷	۳۴۷	۰/۷۲۸			درون گروه‌ها
۲۵۵/۷۷۹	۳۴۹				کل

مأخذ: مطالعات نگارندگان

حمایت از توسعه گردشگری بر حسب جنس، از آزمون T برای نمونه‌های مستقل استفاده شد. نتایج آزمون T (جدول ۵) نشان داد که سطح معناداری آزمون لون $p\text{-value} = 0.018$ است و بر این اساس، واریانس دو گروه زنان و مردان برابر نیست. از طرفی، سطح معناداری آزمون برای میانگین‌های دو گروه $p\text{-value} = 0.226$ است. بنابراین، این طور استنباط می‌شود که تفاوتی که بین میانگین‌های نمونه‌ای مشاهده می‌شود، یک تفاوت تصادفی است و این تفاوت به لحاظ آماری معنادار نیست. به عبارت دیگر، سطح حمایت مردان و زنان از توسعه گردشگری در جامعه آماری مورد مطالعه یکسان است.

سن: به منظور بررسی رابطه سن و حمایت از توسعه گردشگری، ضریب همبستگی پیرسون دو متغیر محاسبه شد. مقدار این ضریب برابر با ۰/۱۴۹- می‌باشد. بدین معنی که در نمونه، بین دو متغیر سن و حمایت از توسعه گردشگری یک رابطه-ی معکوس نسبتاً ضعیفی وجود دارد. بدین ترتیب که با افزایش سن افراد، از سطح حمایت آنان از توسعه گردشگری کاسته می‌شود. با توجه به این که $p\text{-value} = 0.005$ است، می‌توان نتیجه مذکور را به جامعه آماری تعمیم داد.

جنس: میانگین حمایت از توسعه گردشگری در نمونه مورد مطالعه در گروه زنان ۴/۰۹ و در گروه مردان ۴/۲۲ می‌باشد. به منظور مقایسه‌ی میانگین

¹ . Levene

جدول ۵- نتایج آزمون t مستقل برای مقایسه میانگین حمایت از توسعه گردشگری برای دو گروه زنان و مردان

۹۵٪ فاصله اطمینان تفاوت		آزمون t برای برابری میانگینها					آزمون لون برای برابری واریانسها		آزمونها
کران بالا	کران پایین	خطای استاندارد تفاوت	تفاوت میانگین	Sig.	df	t	Sig.	F	فرضها و آمارهها
۰/۰۶۳	-۰/۳۱۳	۰/۰۹۵۶	-۰/۱۲۵	۰/۱۹۳	۳۴۸	-۱/۳۰۴	۰/۰۱۸	۵/۶۹۲	فرض برابری واریانسها
۰/۰۷۷	-۰/۳۲۷	۰/۱۰۲۵	-۰/۱۲۵	۰/۲۲۶	۲۰۶/۹	-۱/۲۱۵			فرض نابرابری واریانسها

مأخذ: مطالعات نگارندگان

فرض برابری واریانس گروههای مذکور برقرار است. از این رو، جهت بررسی تفاوت میانگینها از آزمون F فیشر بهره گرفته شد. با توجه به سطح معناداری این آزمون ($p\text{-value} = 0.598$) می‌توان نتیجه گرفت که بین شاغلان فعالیت‌های کشاورزی، صنعتی و خدماتی و همچنین غیر شاغلان از نظر حمایت توسعه گردشگری تفاوت معناداری وجود ندارد (جدول ۶).

نوع فعالیت اقتصادی: مقدار میانگین متغیر حمایت از توسعه گردشگری برای شاغلان در فعالیت‌های کشاورزی، صنعت و خدمات به ترتیب ۴/۲۳، ۴/۲۰ و ۴/۱۴ می‌باشد. میانگین جمعیت غیر شاغل نیز ۴/۰۹ است. جهت مقایسه میانگین حمایت از توسعه گردشگری بر حسب نوع فعالیت اقتصادی افراد از تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شد. بر اساس نتایج این آزمون، سطح معناداری آماره لون بزرگتر از ۰/۰۵ است ($p\text{-value} = 0.685$) و بنابراین،

جدول ۶- نتایج ANOVA در مقایسه شاغلان از نظر حمایت گردشگری

sig.	F	آماره F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	آمارهها
۰/۵۹۸	۰/۶۲۷		۰/۴۶۱	۳	۱/۳۸۲	بین گروهها
			۰/۷۳۵	۳۴۶	۲۵۴/۳۹۷	درون گروهها
				۳۴۹	۲۵۵/۷۷۹	کل

مأخذ: مطالعات نگارندگان

تحلیل واریانس یکطرفه استفاده شد. بر اساس نتایج این آزمون، سطح معناداری آماره لون برابر با ۰/۰۴۹ است. جهت بررسی تفاوت میانگینها از آزمون F ولچ بهره گرفته شد. با توجه به سطح معناداری این آزمون ($p\text{-value} = 0.131$) می‌توان نتیجه گرفت که در جامعه آماری، بین افراد با تحصیلات مختلف تفاوت معناداری از نظر حمایت از توسعه گردشگری وجود ندارد (جدول ۷).

سطح تحصیلات: مقدار میانگین متغیر حمایت از توسعه گردشگری برای گروههای مختلف سطح تحصیلات بدین شرح است: افراد بیسواد ۳/۸۹، تحصیلات ابتدایی ۴/۲۲، راهنمایی ۴/۲۷، دبیرستان ۴/۱۹، دیپلم ۴/۲۹، فوق دیپلم ۴/۳۷، لیسانس ۴/۳۹، فوق لیسانس و بالاتر ۴/۳۳. به منظور بررسی معناداری تفاوت میانگین حمایت از توسعه گردشگری بر حسب سطح تحصیلات افراد، از آزمون

¹. Levene

جدول ۷- آزمون ولج: حمایت از توسعه گردشگری بر حسب تحصیلات

sig.	df۲	df۱	Statistic	
۰/۱۳۱	۶۳/۸۸۴	۷	۱/۶۷۶	ولج

مأخذ: مطالعات نگارندگان

واریانس نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی گردشگری تبیین می‌شود. ضریب تعیین تعدیل شده نیز برابر با ۰/۷۲۰ می‌باشد. به منظور بررسی معناداری آماری ضرایب مذکور، نتایج تحلیل واریانس در مدل رگرسیون (ANOVA) مورد مطالعه قرار گرفت (جدول ۸). با توجه به این که $p\text{-value} < 0.001$ می‌توان نتیجه گرفت که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، اثر هم‌زمان نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای مختلف گردشگری بر حمایت جامعه‌ی محلی از توسعه‌ی گردشگری معنادار است.

به منظور بررسی اثر نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای مختلف گردشگری بر حمایت از توسعه گردشگری، از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. مقدار ضریب رگرسیون محاسبه شده برابر با ۰/۸۵۰ می‌باشد و نشان می‌دهد که چهار متغیر مستقل یعنی نگرش نسبت به پیامدهای مختلف گردشگری تا حد قابل توجهی توان تبیین متغیر وابسته یعنی حمایت جامعه‌ی محلی از توسعه‌ی گردشگری را دارند. بر اساس مقدار ضریب تعیین، این طور استنباط می‌شود که ۷۲/۳ درصد از واریانس حمایت از توسعه‌ی گردشگری به وسیله‌ی

جدول ۸- تحلیل واریانس در مدل رگرسیون (ANOVA)

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	مربع میانگین	آماره F	سطح معناداری
رگرسیون	۱۸۵/۰۱	۴	۴۶/۲۵	۲۲۵/۴۸	۰/۰۰۰
باقیمانده	۷۰/۷۷	۳۴۵	۰/۲۱		
کل	۲۵۵/۷۸	۳۴۹			

مأخذ: مطالعات نگارندگان

استاندارد ۰/۳۲۴ بیش از شدت تأثیر نگرش نسبت به پیامدهای فرهنگی و اقتصادی است که ضرایب بتای استاندارد آنها به ترتیب ۰/۳۱۶ و ۰/۲۹۴ می‌باشد. با توجه به این که این تفاوت شدت تأثیر متغیرهای مستقل، مربوط به نمونه‌ی آماری است، جهت تشخیص تفاوت ضرایب بتای استاندارد در جامعه‌ی آماری، فواصل اطمینان ضرایب بتا مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به مقادیر محاسبه شده برای فواصل اطمینان، مشخص شد که تفاوت شدت تأثیر متغیرهای مستقل به لحاظ آماری معنادار نیست و به عبارتی، ضرایب تأثیر نگرش نسبت به پیامدهای اقتصادی و فرهنگی و زیرساختی در جامعه‌ی آماری فاقد تفاوت معنادار با یکدیگر هستند.

به منظور تشریح نقش هر یک از متغیرهای مستقل در تبیین متغیر وابسته، ضرایب رگرسیون استاندارد و غیر استاندارد و فواصل اطمینان مربوطه مورد بررسی قرار گرفت (جدول ۹). ملاحظه می‌شود که در بین چهار متغیر مستقل مورد مطالعه، اثر سه متغیر یعنی نگرش نسبت به پیامدهای اقتصادی، فرهنگی و زیرساختی بر حمایت از توسعه‌ی گردشگری معنادار است ($p\text{-value} < 0.001$)، در حالی که اثر متغیر نگرش نسبت به پیامدهای محیطی به لحاظ آماری معنادار نیست ($p\text{-value} = 0.617$). بر اساس نتایج به دست آمده، در میان سه متغیر مستقل که اثر آنها بر حمایت از توسعه گردشگری مثبت و معنادار شده است، شدت تأثیر نگرش نسبت به پیامدهای زیرساختی با ضریب بتای

جدول ۹- ضرایب استاندارد و غیر استاندارد در تحلیل رگرسیون

مدل	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد بتا	آماره t	سطح معناداری Sig.	٪۹۵ فواصل اطمینان برای ضریب بتا	
	خطای استاندارد	بتا				کران پایین	کران بالا
ثابت	۰/۱۲۸	۰/۷۱۸	-	۵/۶۸۶	۰/۰۰۰	۰/۴۷۰	۰/۹۶۶
محیطی	۰/۰۶۰	-۰/۰۳۰	-۰/۰۲۹	-۰/۵۰۰	۰/۶۱۷	-۰/۱۴۷	۰/۰۸۷
اقتصادی	۰/۰۶۴	۰/۲۸۱	۰/۲۹۴	۴/۳۷۳	۰/۰۰۰	۰/۱۵۵	۰/۴۰۸
فرهنگی	۰/۰۷۳	۰/۲۹۵	۰/۳۱۶	۴/۰۳۲	۰/۰۰۰	۰/۱۵۱	۰/۴۳۹
زیرساختی	۰/۰۵۶	۰/۲۸۹	۰/۳۲۴	۵/۱۲۷	۰/۰۰۰	۰/۱۷۸	۰/۴۰۰

مأخذ: مطالعات نگران‌دگان

توسعه‌ی گردشگری معرفی کرده‌اند. یافته‌های علی‌قلبی‌زاده فیروزجایی و همکاران (۱۳۸۹) نشان داده است که میزان حمایت جامعه‌ی میزبان از گردشگری متأثر از سطح منافع ادراک شده توسط جامعه‌ی میزبان است. بر اساس نتایج تحقیق اوسلا و همکاران (۲۰۲۰) اثرات مثبت اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و زیست محیطی ادراک شده از گردشگری بر رضایت و حمایت از توسعه گردشگری تأثیر دارد. تحقیق انجام شده توسط مُهدشرف و طاهر (۲۰۲۰) نیز نشان داده است که سطح حمایت افراد از توسعه‌ی گردشگری بسیار متأثر از اثرات مثبتی است گردشگری بر زندگی شخصی افراد دارد. به عبارتی، منافع شخصی ادراک شده از گردشگری عاملی تعیین‌کننده در حمایت از توسعه‌ی گردشگری است. لی (۲۰۱۳) بر اساس نتایج تحقیق خود، دل‌بستگی به جامعه و مشارکت را به عنوان عوامل مؤثر بر حمایت جامعه‌ی میزبان از توسعه گردشگری مطرح نموده است؛ ضمن آن که منافع ادراک شده توسط ساکنان را نیز به عنوان عاملی مؤثر در این ارتباط دانسته است. در همین راستا، گارسوی و همکاران (۲۰۱۰) دل‌بستگی به جامعه، وضعیت اقتصاد محلی، اثرات درک شده و برخی عوامل دیگر را در حمایت از توسعه‌ی گردشگری مؤثر ارزیابی نموده‌اند. در مطالعه‌ای مشابه، یافته‌های مطالعه‌ی گارسوی و ردرفورد (۲۰۰۴) نشان داده است که حمایت جامعه میزبان از توسعه‌ی گردشگری متأثر از دل‌بستگی به جامعه، سطح اقتصاد محلی و منافع

یافته‌های پژوهش حاضر در زمینه‌ی نگرش مثبت جامعه‌ی محلی نسبت به پیامدهای مختلف گردشگری و حمایت از توسعه‌ی گردشگری، همسو با یافته‌های برخی محققان مانند رسولی و محمودی (۱۴۰۱)، کیانی سلمی و افضلی (۱۳۹۸)، و جوویچ و همکاران (۲۰۲۱) می‌باشد. نتایج گزارش شده توسط امینی و همکاران (۱۳۹۴) تا حدودی متفاوت بوده است. نتایج مطالعه‌ی این محققان نشان داده است که از دیدگاه جامعه‌ی میزبان، پیامدهای گردشگری در ابعاد کالبدی و اقتصادی مثبت بوده است، ولیکن اثرات محیطی و اجتماعی آن، منفی بوده است. نتایج تحقیق تقدیسی و همکاران (۱۳۹۱) نیز حاکی از نگرش متفاوت جامعه‌ی میزبان نسبت به ابعاد مختلف پیامدهای گردشگری بوده است. بدین ترتیب که گردشگری موجب ارتقاء سطح آگاهی مردم و بهبود رفاه آنها شده است، ولیکن برخی اثرات منفی مانند تغییر در آداب و سنن بومی و افزایش برخی ناهنجاری‌های فرهنگی و اجتماعی را در پی داشته است. در خصوص عوامل مؤثر بر حمایت از توسعه‌ی گردشگری نیز مطالعات قبلی عوامل مختلفی را بررسی نموده‌اند که یافته‌ها بدین شرح بوده است. رسولی و محمودی (۱۴۰۱) پایگاه اجتماعی فرهنگی مردم جامعه محلی را به عنوان مهم‌ترین عامل مؤثر بر دیدگاه مثبت به توسعه‌ی گردشگری یافته‌اند. رجب‌زاده قطری و همکاران (۱۳۹۵) رضایتمندی از گردشگری را به عنوان یک عامل مهم و مؤثر بر حمایت یا عدم حمایت جامعه‌ی میزبان از

نارضایتی از گردشگری، حس رنجش و مخالفت با توسعه گردشگری ایجاد می‌شود.

به منظور جلب حمایت ساکنان محلی از توسعه گردشگری پیشنهاد می‌شود در فرایند برنامه‌ریزی و مدیریت مقصدهای گردشگری روستایی موارد زیر مد نظر قرار گیرد: سهیم کردن تعداد بیشتری از ساکنان جامعه میزبان در منافع اقتصادی حاصل از گردشگری از طریق فراهم کردن زمینه‌های مشارکت آنها در ارائه خدمات به گردشگران، تلاش در جهت حفظ درون‌مایه‌های فرهنگی جامعه بومی و جلوگیری از تغییرات نامطلوب ناشی از تجاری‌سازی آثار فرهنگی و آداب و رسوم محلی، توسعه زیرساخت‌ها در نواحی روستایی و تأمین خدمات مورد نیاز جامعه میزبان و گردشگران.

این مطالعه و سایر پژوهش‌های انجام شده در زمینه نگرش جوامع میزبان نسبت به توسعه گردشگری نشان می‌دهد که ادراک و دیدگاه جوامع مختلف نسبت به اثرات، پیامدها و توسعه گردشگری متفاوت است. بدین ترتیب که در مورد برخی ابعاد، نگرش‌های مثبت و در خصوص برخی دیگر از ابعاد، نگرش‌های منفی وجود دارد. روی هم رفته مطالعات پیشین مؤید این است که نگرش افراد محلی در رونق گردشگری و توسعه آن از اهمیت بسیاری برخوردار است. از این رو، توجه به ارزش‌ها، نیازها و ادراکات مختلف جامعه محلی می‌تواند به عنوان یک ضرورت در فرایند برنامه‌ریزی توسعه پایدار گردشگری مد نظر قرار گیرد. از طرفی، وجود تفاوت‌ها و تمایزات مکانی در نگرش جوامع نسبت به توسعه گردشگری، ضرورت انجام پژوهش‌های بیشتر در نواحی مختلف را آشکار می‌سازد.

حامی مالی

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ناشی از گردشگری است. روی هم رفته، نتایج پژوهش حاضر تا حد زیادی همسو با نتایج گزارش شده توسط سایر محققان است و می‌تواند در ارائه راهکارهای مناسب برای توسعه پایدار گردشگری در نواحی مورد مطالعه مفید واقع شود.

۵ نتیجه‌گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان داد که در جامعه آماری مورد مطالعه، نگرش روستانشینان نسبت به پیامدهای اقتصادی، فرهنگی و زیرساختی گردشگری اثر مثبت و معناداری بر حمایت از توسعه گردشگری دارد. بر اساس یافته‌های پژوهش، نگرش ساکنان روستای دشتک نسبت به پیامدهای گردشگری در همه ابعاد اقتصادی، فرهنگی، محیطی و زیرساختی در مقایسه با نگرش ساکنان دو روستای کنذازی و جیدرزاز، مثبت‌تر بوده و از طرفی، سطح حمایت روستانشینان دشتک از توسعه گردشگری در مقایسه با دو روستای مذکور بالاتر است. این نتایج همسو و منطبق با نظریه تبادل اجتماعی و همچنین، مدل رنجش داکسی اریدکس است. همان‌طور که قبلاً اشاره شد، بر اساس نظریه تبادل اجتماعی، سطح حمایت ساکنان اجتماعات میزبان از توسعه گردشگری، تحت تأثیر ارزیابی آنها از اثرات توسعه گردشگری است. اگر ساکنان درک کنند که تأثیرات منفی گردشگری بیشتر از تأثیرات مثبت آن است، ممکن است حمایت خود را از توسعه گردشگری متوقف کنند. مطالعات نشان داده‌اند در برخی جوامع که توسعه گردشگری اثرات منفی زیادی به همراه داشته است، بسیاری از ساکنان به مخالفت با توسعه گردشگری پرداخته‌اند. بر اساس مدل رنجش داکسی اریدکس نیز واکنش جوامع میزبان در مواجهه با گردشگری و حضور گردشگران در اجتماعشان، متناسب با نوع و کیفیت اثرات گردشگری است. بدین ترتیب که در صورت ادراک اثرات و پیامدهای منفی گردشگری و به دنبال آن،

سهم نویسندگان در پژوهش

همه‌ی نویسندگان در نگارش بخش‌های مختلف مقاله مشارکت داشته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضاد منافی در رابطه با نویسندگی و یا انتشار این مقاله ندارند.

تقدیر و تشکر

نویسندگان، از همه‌ی افراد، به دلیل مشاوره و راهنمایی علمی و مشارکت‌شان در این مقاله تشکر و قدردانی می‌نمایند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- Akbarian Ronizi, S.R. & Badri, S.A. (2015). Analysis of Beneficiaries perception on Effects and Consequences of Tourism development in Rural Areas (case study: Lavasanat area), *Geography and Development*, 13(38), 47-62. (In Persian)
- Aligholizadeh Firozjaei, N., Ghadami, M., & Ramezanzadeh Lasbooyee, M. (2010). Host Perceptions and Attitudes to Tourism Development in Rural Areas in Golijan County, Tonekabon. *Human Geography Research*, 42(1), 35-48. (In Persian)
- Ambrož, M. (2008). Attitudes of local residents towards the development of tourism in Slovenia: The case of the Primorska, Dolenjska, Gorenjska and Ljubljana regions. *Anthropological notebooks*, 14(1), 63-79.
- Amini A., & Zeidi Z. (2015). Residents' Attitude towards the Cultural Impacts of Tourism Development in Rural Areas (Case study: Abyaneh Village). *GeoRes 2015*, 30(2), 13-32. (In Persian)
- Amini, A., Bakhti, S. & Babajamali, F. (2015). Evaluating the attitude of the host community to the development of tourism in rural areas, *Tourism Management Studies*, 9(3), 77-106. (In Persian)
- Anabestani, A., Mozafari, Z., & Peyvand, A. (2019). Evaluation of Local Community Attitudes towards Neighborhoods with Pir-urban Promenade Complexes (Case Study: Baghroud Neyshabur Tourism Complex). *Preipheral Urban Spaces Development*, 1(2), 121-136. (In Persian)
- Andereck, K. L., & Nyaupane, G. P. (2011). Exploring the nature of tourism and quality of life perceptions among residents. *Journal of Travel research*, 50(3), 248-260.
- Barzegar, S., Heydari, M., Rasouli, M., & Rahmati, P. (2022). Explaining the loyalty of tourism in Zanjan province with a futuristic approach. *Journal of Tourism Planning and Development*, 11(40), 133-159. <https://doi.org/10.22080/JTPD.2022.22019.3586> [In Persian]
- Bu, N. (2018). The 22nd session of the UN-WTO general. Assembly-Special Session on Smart Tourism: Chengdu, China. *Anatolia*, 29(1), 143-145. <https://doi.org/10.1080/13032917.2017.1393720>
- Chang, M. X., Choong, Y. O., & Ng, L. P. (2020). Local residents' support for sport tourism development: The moderating effect of tourism dependency. *Journal of Sport & Tourism*, 24(3), 215-234.
- Chen, H., Wang, M., & Zheng, S. (2022). Research on the Spatial Network Effect of Urban Tourism Flows from Shanghai Disneyland. *Sustainability*, 14(21), 23-39.

- <https://doi.org/10.3390/su142113973>
- Cronjé, D. F., & du Plessis, E. (2020). A review on tourism destination competitiveness. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 45, 256-265.
<https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2020.06.012>
- Davis, D., Allen, J., & Cosenza, R. M. (1988). Segmenting local residents by their attitudes, interests, and opinions toward tourism. *Journal of travel research*, 27(2), 2-8.
- Fataei, E., Oruji, H., Alizadeh, M., & Az'hari, S. (2017). Explaining the social capacity of acceptance of tourism in rural areas. Case: Mesr village in Khor and Biyabank. *Space Economy and Rural Development*, 6(1), 173-196. (In Persian)
- Gannon, M., Rasoolimanesh, S. M., & Taheri, B. (2021). Assessing the mediating role of residents' perceptions toward tourism development. *Journal of Travel Research*, 60(1), 149-171.
- Giango, M. K., Hintapan, R., Suson, M., Batican, I., Quiño, L., Capuyan, L., ... & Ocampo, L. (2022). Local Support on Sports Tourism Development: An Integration of Emotional Solidarity and Social
- Goodarzi Soroush, M.M. (2011). Investigating the effect of tourism in rural development (Case study: village of Varkaneh, Hamedan Province), *Hoviate-Shahr*, 5(8), 93-101. (In Persian)
- Gretzel, Ulrikh, Scarpino-Johns. (2018). Destination resilience and smart tourism destinations. *Tourism Review International*, 22, 263-276.
<https://doi.org/10.3727/154427218X15369305779065>
- Gursoy, D., & Rutherford, D. G. (2004). Host attitudes toward tourism: An improved structural model. *Annals of tourism Research*, 31(3), 495-516.
- Gursoy, D., Chi, C. G., & Dyer, P. (2010). Locals' attitudes toward mass and alternative tourism: The case of Sunshine Coast, Australia. *Journal of travel research*, 49(3), 381-394.
- Hanafiah, M. H., Jamaluddin, M. R., & Zulkifly, M. I. (2013). Local community attitude and support towards tourism development in Tioman Island, Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 105, 792-800.
- Heidari Soreshjani, R., Kiani Salmi, S., & Basereh, H. (2018). Evaluation and Prioritization of Tourism Villages Using Multi Criteria Decision-Making Techniques (Case Study: Karaj). *Tourism Management Studies*, 13(43), 101-140. (In Persian)
- Hesam, M. (2016). Assessment of the host community attitude towards economic, social and environmental impacts of tourism (case study: rural area of Larijan), *Geographical Planning of Space*, 6(21), 45-60. (In Persian)

- Hesam, M., & Baghiani, H. (2018). Assessing the attitude of villagers towards the implementation of community-based rural tourism (Case Study: Gurab Pas, Fuman county, Guilan province). *Journal of Rural Research*, 9(1), 72-87. (In Persian)
- Heydari, Z., Badri, S. A., Rezvani, M. R., & Darban Astaneh, A. R. (2022). Analysis of tourist's attitudes and tendencies towards community based Agritourism (Study area: villages of Tonekabon township). *Journal of Tourism Planning and Development*, 11(40), 7-40. (In Persian)
- Huong, P. M., & Lee, J. H. (2017). Finding important factors affecting local residents' support for tourism development in Ba Be National Park, Vietnam. *Forest science and technology*, 13(3), 126-132.
- Jawabreh, O. A. (2021). Tourists and local community of the case study aqaba special economic zone authority (ASEZA). *Geo Journal of Tourism and Geosites*, 35(2), 490-498.
- Khalid, S., Ahmad, M. S., Ramayah, T., Hwang, J., & Kim, I. (2019). Community empowerment and sustainable tourism development: The mediating role of community support for tourism. *Sustainability*, 11(22), 6248.
- Kiani Salmi, S., & Afzali, A. (2020). Evaluating Local Community Attitudes towards the Effects of Mass Tourism (Case Study: Boyer-Ahmad County). *Journal of Research and Rural Planning*, 9(1), 73-89. (In Persian)
- Lee, T. H. (2013). Influence analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism management*, 34, 37-46.
- Lopes, H. S., Remoaldo, P. C., Ribeiro, V., & Martín-Vide, J. (2021). Perceptions of human thermal comfort in an urban tourism destination—A case study of Porto (Portugal). *Building and Environment*, 205, 108246. <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2021.108246>
- McCool, S. F., & Martin, S. R. (1994). Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel research*, 32(3), 29-34.
- Mohammadi, S., Jahanian, M., & Purtaheri, M. (2022). Examining the Impact of Social Entrepreneurship on Economic Development and Emphasizing the Role of Rural Tourism as a Mediator, *Journal of Tourism Planning and Development*, 11(42), 139-164. (In Persian)
- Mohd Shariff, N., & Tahir, S. (2003). Residents' attitudes toward impacts of tourism: A case study of Langkawi, Malaysia. *Malaysian Management Journal*, 7(2), 13-24.
- Muresan, I. C., Oroian, C. F., Harun, R., Arion, F. H., Porutiu, A., Chiciudean, G. O., Todea, A. & Lile, R. (2016). Local residents' attitude toward sustainable rural tourism development. *Sustainability*, 8(1).

- Nadalipour, Z., & Roozrok, V. (2017). To investigate local community's attitudes towards sociocultural impacts of tourism, case of Tooyserkan City, *Journal of Tourism and Leisure*, 4(8), 68-87. (In Persian)
- Nadi, M. B. & Rafieian, M. (2022). Identifying the Key Drivers Affeting Tourism Development with the Foresight Approach (Case Study: Golden Tourism Triangle of Isfahan, Fars, and Yazd), *Journal of Tourism Planning and Development*, 11(43), 48-27. (In Persian)
- Najarzadeh, D. M., Baluchi, H., & Nematollahi, M. (2017). Investigating the Impact of Local People's Attitude on the Sustainability of Rural Areas in Developing Rural Tourism (Case Study: Qalat District of Shiraz). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 7(24), 215-232. (In Persian)
- Nasrabadi, H., & Hayati, D. (2014). Analysis of Rural People's Attitude toward Rural Tourism Impacts. *Rural Development Strategies*, 1(3), 111-122. (In Persian)
- Obradović, S., Stojanović, V., Kovačić, S., Jovanovic, T., Pantelić, M., & Vujičić, M. (2021). Assessment of residents' attitudes toward sustainable tourism development-A case study of Bačko Podunavlje Biosphere Reserve, Serbia. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 35, 100384.
- Papastathopoulos, A., Ahmad, S. Z., Al Sabri, N., & Kaminakis, K. (2020). Demographic analysis of residents' support for tourism development in the UAE: A Bayesian structural equation modeling multigroup approach. *Journal of Travel Research*, 59(6), 1119-1139.
- Pham, K., Andereck, K. & Vogt, C. (2019). Local residents' perceptions about tourism development, *Travel and Tourism Research Association: Advancing Tourism Research Globally*. 74, 1-12.
- Rajabzadeh Ghatari, A., Mohammadpour, N., Azar, A. & Zargham Borujeni, H. (2016). The role of host communities in support of tourism development: Gilan province. *Organizational Resources Management Researchs*, 6(2), 125-139. (In Persian)
- Rasooli, M. & Mahmudi, A. (2022). The Impact of Cultural Elements on The Attitude of the Host Community in Supporting Tourism Development, *Tourism and Leisure Time*, 13(7), 169-185. (In Persian)
- Ross, G. F. (1992). Resident perceptions of the impact of tourism on an Australian city. *Journal of travel research*, 30(3), 13-17.
- Seyfi, S., & Hall, C. M. (2020). Political transitions and transition events in a tourism destination. *International Journal of Tourism Research*, 22(4), 493-506.
<https://doi.org/10.1002/jtr.2351>

- Shahraki, T., Radfar, M., & Reshad, M. (2023). Sociological Explanation of Tourism Development in the Chabahar Free Zone, *Journal of Tourism Planning and Development*, 12(47), 91-118. (In Persian)
- Sharpy, R., (2017). Tourism marketing for developing countries: Battling stereotypes and crises in Asia, Africa and the Middle East, E. Avraham, E. Ketter. Palgrave Macmillan, Basingstoke. *Tourism Management*, 59(12), 100-109. <https://doi.org/10.1057/pb.2016.5>
- Soleymani, Z., Sojasi Qeidari, H., Shayan, H., Seyfi, S., & Pourtaheri, M. (2023). Identifying and Explaining the Factors Influencing the Creation of Memorable Experiences for Tourists (Razavi Khorasan Province), *Journal of Tourism Planning and Development*, 12(47), 59-89. (In Persian)
- Taghdisi, A., Taghvaei, M., & Piri, S. (2012). An analysis on the host community attitude toward socio cultural effects of tourism in Dalahoo Township, *Spatial Planning*, 2(1), 121-140. (In Persian)
- Uslu, A., Alagöz, G., & Güneş, E. (2020). Socio-cultural, economic, and environmental effects of tourism from the point of view of the local community. *Journal of Tourism and Services*, 11(21), 1-21.
- Vazin, N., Mokhtari Hashi, H., & Taheri, A. (2021). An Analysis of Local Community's Attitude toward Effects of Tourism (Case study: Naqsh-e Jahan Neighborhood, Isfahan city). *Journal of Urban Social Geography*, 8(2), 65-85. (In Persian)
- Wang, M., Jiang, J., Xu, S., & Guo, Y. (2021). Community participation and residents' support for tourism development in ancient villages: The mediating role of perceptions of conflicts in the tourism community. *Sustainability*, 13(5), 2455.
- World Tourism Organization. (2019). International tourism highlights 2019 Edition. Retrieved from <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>